

Державний торговельно-економічний університет

Кафедра іноземної філології та перекладу

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Інноваційні підходи до викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти»

Студентки _2_ курсу _1_ м групи,

спеціальності 035 «Філологія»

спеціалізації «Прикладна лінгвістика
(лінгводидактика, англійська мова)»

Хандоги
Василівни

Марії

*підпис
студента*

Науковий керівник

канд. пед. наук

Зайцева
Володимирівна

Ірина

*підпис
керівника*

Гарант освітньої програми

д-р пед. наук,

професор

Зварич
Миколаївна

Ірина

*підпис
гаранта*

Київ – 2024

АНОТАЦІЯ

Хандога М. В. Інноваційні підходи до викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти

У роботі проаналізовано інноваційні підходи до викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти. Окреслено важливість та роль спеціалізованої англійської підготовки для студентів немовних спеціальностей з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці. Обґрунтовано актуальність застосування новітніх методик викладання англійської мови з орієнтацією на професійні потреби студентів. У роботі також подано вимоги до впровадження інноваційних підходів у навчальний процес, зокрема використання інтерактивних технологій та методів інтегрованого навчання мови і професії. Описано методи, такі як кейс-стаді, брейн-ринги, методи мозкового штурму та рольові ігри, які сприяють розвитку професійно орієнтованої комунікативної компетентності. Визначено перспективи подальшого дослідження у галузі інноваційних технологій викладання англійської мови за професійним спрямуванням.

Ключові слова: англійська мова, професійне спрямування, інноваційні підходи, інтерактивні технології, викладання мови, інтегроване навчання, вища освіта, мовна компетентність, методи навчання, брейн-ринги, мозковий штурм.

ABSTRACT

M. Khandoha. Innovative approaches to teaching English for specific purposes in Higher Education Institutions

The Master's Thesis analyzes innovative approaches to teaching English for Specific Purposes (ESP) in higher education institutions. The importance and role of specialized English language training for students in non-linguistic fields are outlined, focusing on

enhancing their competitiveness in the international job market. The relevance of implementing advanced teaching methodologies tailored to students' professional needs is substantiated. The paper also provides requirements for integrating innovative methods into the educational process, including the use of interactive technologies and methods of integrated language and professional learning. Methods such as case studies, brain rings, brainstorming techniques, and role-playing are described as tools to develop professionally oriented communicative competence. Prospects for further research in the field of innovative ESP teaching technologies are identified.

Keywords: English language, specific purposes, innovative approaches, interactive technologies, language teaching, integrated learning, higher education, language competence, teaching methods, brain rings, brainstorming.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1.1. Актуальність впровадження інноваційних підходів у викладанні англійської мови.....	Error! Bookmark not defined.
1.2. Особливості застосування інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням.....	Error! Bookmark not defined.
1.3. Світовий досвід інноваційних підходів до викладання англійської мови.....	Error! Bookmark not defined.
Висновки до 1 розділу	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Error! Bookmark not defined.
2.1. Методика використання інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти.....	Error! Bookmark not defined.
2.2. Особливості використання соціальних мереж у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Впровадження інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням в структуру заняття ..	Error! Bookmark not defined.
Висновки до 2 розділу	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	58
3.1. Використання інтерактивних технологій для викладання англійської мови за професійним спрямуванням	58
3.2. Впровадження проектно-орієнтованого підходу у викладання англійської мови за професійним спрямуванням	65
Висновки до 3-го розділу.....	74
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	80

ВСТУП

Стрімкий розвиток та впровадження новаторських інформаційних та телекомунікаційних технологій, сучасних мобільних гаджетів має великий вплив на освітнє середовище, що вимагає переосмислення їхньої ролі та місця у навчальному процесі. Сучасна модернізація освіти, що базується на використанні нових методів навчання, стала одним з найважливіших завдань. Так, сучасний світ поставив нові вимоги перед усіма аспектами суспільного життя, включаючи професійну підготовку студентів. До того ж, вивчення англійської мови за професійним спрямуванням передбачає формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні з метою ефективного обміну інформацією з іноземними колегами. Як бачимо, викладачам англійської мови потрібно створити оптимальні умови для практичного володіння мовою. Для досягнення цієї мети вони постійно шукають нові методики, технології та форми навчання, які б забезпечували розвиток та вдосконалення умінь діалогічного та монологічного мовлення студентів. Вважаємо, що використання інноваційних методів та технологій є одним із шляхів оптимізації та модернізації процесу навчання.

Актуальність теми зумовлена стрімкими змінами та викликами у системі освіти та суспільстві: перехід на змішане та дистанційне навчання в умовах військового стану, схвалення Верховною Радою законопроекту про застосування англійської мови в Україні, переосмисленні ролі викладача та прогресивності сучасних студентів. Головний напрямок розвитку освіти в Україні полягає в інтеграції в європейський та світовий освітній простір у відповідності до міжнародних стандартів, зокрема в рамках Болонського процесу [1;4].

Отже, вважаємо, що питання використання ефективних інноваційних методів навчання англійської мови за професійним спрямуванням є актуальним для сучасних реалій.

Вивчення, аналіз та застосування вітчизняного та зарубіжного науково-педагогічного досвіду у царині методики іншомовного навчання може покращити якість знань, розвиток умінь та формування навичок майбутніх фахівців. Аналіз останніх досліджень та публікацій щодо цієї теми демонструє, що теоретичні основи модернізації освіти мають підтвердження у наукових працях різних вчених: В. Бебика, Я. Болюбаша, Н. Дворнікової, В. Журавського та інших. Питання впровадження інноваційних підходів у вищій школі розглядалися у працях В. Андрущенка, І. Дичківської; сутність поняття інновації в освіті висвітлена у працях В. Кременя, А. Кузьмінського, В. Морозова; проблеми впровадження інноваційних та інформаційних технологій у навчальний процес досліджували Л. Гапоненко, Т. Коваль, О. Пехота, А. Пометун, О. Савченко, П. Сауха, Л. Тарасенко; можливості поєднання традиційних та інноваційних методів навчання вивчали Т. Туркот, Д. Чернілевський. Багато зарубіжних дослідників, вивчаючи інноваційні процеси в освіті, зосередили особливу увагу на проблемі особистісно-зорієнтованого навчання, пріоритетності розвитку творчої особистості та її здібностей: Д. Армстронг, Р. Аткинсон, Б. Баун, Б. Блум, Дж. Дьюї, П. Дракер, М. Колкінс, А. Маслоу, Ф. Махлуп, Г. Олпорт, Ч. Паттерсон, Т. Стюарт, А. Тайлер тощо. Інноваційні тенденції та підходи до вивчення іноземних мов розглянуто у працях вітчизняних вчених О. Бігич, В. Дорошенко, Н. Майер С. Ніколаєвої, С. Ніколаєнко, І. Пододіменко, Т. Решетнік, А. Співаковського, О. Тарнопольського та інших. Однак, питання щодо інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти недостатньо досліджено та потребує більш ґрунтовного аналізу.

Метою дослідження є аналіз інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти та способів їх оптимального використання для досягнення максимальних результатів у навчальному процесі.

Об'єктом дослідження є інноваційні підходи до викладання англійської мови.

Предметом дослідження є викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти.

Завданнями дослідження є:

- 1) дослідити актуальність впровадження інноваційних підходів у викладанні англійської мови;
- 2) розглянути особливості застосування інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням;
- 3) проаналізувати світовий досвід інноваційних підходів до викладання англійської мови;
- 4) дослідити методику використання інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти;
- 5) розглянути впровадження інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням в структуру заняття.

Під час написання випускної кваліфікаційної роботи були використані **методи наукових досліджень:**

- Метод синтезу та узагальнення для загальної характеристики інноваційних підходів у викладанні англійської мови;
- Метод аналізу та індукції для оцінки особливостей інноваційних підходів викладання англійської мови у закладах вищої освіти;
- За допомогою методу прогнозування та порівняння наведено характеристику та перспективу розвитку інноваційних підходів викладання англійської мови.

Практична цінність випускної кваліфікаційної роботи визначається можливістю використання отриманих результатів дослідження для професійної діяльності, зокрема, викладання англійської мови.

Структурно робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків. Графічний матеріал представлений у вигляді 4 таблиць, містить

3 рисунки, робота викладена на 90 сторінках та налічує 74 позиції списку використаних джерел.

Апробація результатів дослідження – участь у V Вузівській студентській науковій конференції «Трансформаційні виклики у цифровому суспільстві», назва доповіді – "Language and Intercultural Communication in the Context of Digitalization", місце проведення - Київ: Державний торговельно-економічний університет, дата проведення – 09.04.2024; публікація тез, назва – "Language and Intercultural Communication in the Context of Digitalization", назва видання – «Трансформаційні Виклики У Цифровому Суспільстві», місце – Київ: Державний торговельно-економічний університет; публікація наукової статті під назвою "Language and Intercultural Communication in the Context of Digitalization", назва видання – "Трансформаційні Виклики У Цифровому Суспільстві", місце – Київ: Державний торговельно-економічний університет.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Актуальність впровадження інноваційних підходів у викладанні англійської мови

Приєднання України до Болонського процесу у 2005 році надало можливість здійснювати структурні перетворення вищої освіти за узгодженою системою критеріїв, а також дозволило Україні стати визнаною частиною Європейського освітнього і наукового простору. Адже Болонський процес – це процес європейських реформ, які спрямовані на створення спільної зони європейської вищої освіти [1].

Вивчення англійської мови є ключовим аспектом взаємодії з глобальним співтовариством, що має відповідати потребам сучасних студентів і сприяти формуванню освіченої, творчої та конкурентоздатної особистості.

В умовах сучасних трансформацій освіти, міжнародних зв'язків України в різноманітних сферах, підвищення вимог до професійного рівня фахівця (особливо педагога), статус англійської мови як засобу міжкультурного спілкування має тенденцію до постійного зростання [2;3;4;6].

Згідно з положеннями проекту концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років володіння англійською мовою має першочергове значення для професійної діяльності майбутніх фахівців [5].

З огляду на зазначене вище, зміни на сучасному ринку праці під час військового стану зумовлюють жорсткі вимоги до рівня професійної підготовки студентів – майбутніх фахівців, які повинні вміти вести професійний діалог з представниками бізнес-середовища англійською мовою, генерувати ідеї розвитку бізнесу, вести перемовини та переконувати на користь своєї справи тощо. Так, модель підготовки конкурентоспроможного професіонала, який володіє діловою англійською мовою на

високому рівні, сьогодні вимагає пошуку нових підходів до його професійної підготовки.

Отже, модернізація освітньої системи та інтеграція України у світову спільноту зумовлює оновлення та вдосконалення змісту, методів, прийомів та засобів викладання англійської мови за професійним спрямуванням у вищих навчальних закладах на основі новаторських технологій, оскільки це визначено як один із ключових напрямків реформування освіти [2;3;4;5]

У відповідності з вищезазначеним, постають нові вимоги до володіння англійською мовою, оскільки сучасне суспільство визначає чітке соціальне замовлення на засвоєння іноземних мов. Сучасні вимоги до освіти мотивують дослідників та методистів змінювати та вдосконалювати підходи до вибору змісту та організації матеріалу для успішного вивчення англійської мови. Так, інтродукція новацій, зокрема в системі освіти, завжди пов'язана із певним ризиком, який може дестабілізувати педагогічне середовище та викликати опір нововведенням [7]. Геополітичні, комунікаційні та технологічні зміни в суспільстві безпосередньо і опосередковано впливають на процес спілкування різноманітних за фахом, віком та інтересами людей. Події сьогодні вимагають від науковців визначення нових підходів до відбору матеріалу та організації навчального процесу, розробки ефективних форм та методів. Застосування інновацій у вивченні англійської мови займає важливе місце серед інших нововведень, особливо в розвитку культури мовлення та розвитку мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетентності.

Проблема вдосконалення методів викладання англійської мови, їхнє постійне оновлення та адаптація до нових умов життя є актуальною у сучасній вищій освіті. Наукова громада вже набула певного досвіду вирішення схожих питань, існує значна кількість праць, відповідно до яких вчені розглядають інновації у викладанні мов у вишах. Перед викладачами англійської мови постає завдання знайти шляхи підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення мови та формування їхньої позитивної мотивації до навчання [19, с. 102].

Враховуючи накопичений досвід викладання англійської мови в багатьох українських лінгвістичних школах за останні роки, можна визначити, що сучасне навчання відбувається з використанням комунікативно-орієнтованої методики. Такий підхід дозволяє засвоювати мову шляхом активної участі у діалогах/дискусіях, рольових іграх, читанні текстів, вивченні граматичних конструкцій та обов'язковому дотриманні стандартних письмових граматичних та лексичних правил [14]

Питання інноваційних підходів до навчання іноземних мов – не нове, але завжди залишається актуальним, оскільки воно перебуває у центрі уваги вчених і методистів. Аналіз сучасних наукових джерел свідчить, що за останні роки інтенсивно вивчалися наступні аспекти навчання: інноваційні підходи до навчання іноземних мов; формування комунікативної компетентності; проектна методика та інноваційні підходи у використанні технологій навчання.

Так, кандидат педагогічних наук Танана С. у своїх наукових роботах значну увагу акцентує на важливості використання інноваційних засобів навчання під час вивчення англійської мови у закладах вищої освіти, а також досліджує сучасні технології і методи навчання. Науковиця зазначає, що особистісно-орієнтовне навчання є провідною дидактичною стратегією, яка передбачає створення сприятливих умов для самопізнання студентів у процесі вивчення англійської мови [50].

Зарубіжний досвід підкреслює важливість ролі викладача як консультанта та порадирика, а не просто розповсюджувача інформації [58, с. 197]. Це сприяє активній участі студентів у навчальному процесі, розвиває їх самостійне мислення, креативність, ініціативність, здатність висловлювати та обґрунтовувати власну точку зору, приймати рішення та моделювати реальні ситуації під час занять. При цьому завдання викладача полягає у створенні умов для практичного володіння мовою кожним студентом, виборі методів, що активізують пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти у процесі навчання англійської мови [27].

Як бачимо, використання сучасних педагогічних технологій, таких як навчання в співробітництві, проектна методика, застосування інформаційних технологій та Інтернет-ресурсів, сприяє реалізації особистісно-орієнтованого підходу у навчанні. Ці технології забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання, враховуючи різні рівні здібностей, рівень навчання та схильності студентів.

Для того щоб підвищити ефективність навчального процесу та зробити традиційні заняття більш цікавими, сучасні науковці рекомендують використовувати як класичні, так і інноваційні методи навчання [22, с. 31]. Останні дозволяють найбільше враховувати індивідуальні інтереси та здібності кожного студента. Такі заняття об'єднують традиційні елементи сприймання нового матеріалу, його засвоєння, осмислення та узагальнення, проте в новій та незвичайній формі.

Інноваційні підходи до викладання англійської мови включають в себе використання інтерактивних методів та технічних засобів, таких як комп'ютери та мультимедійні пристрої, а також використання Інтернет-ресурсів для контролю, зберігання та використання навчальних матеріалів.

Однією з нових вимог до навчання іноземним мовам є впровадження інтерактивності на заняттях. Цей підхід, який часто називають "інтерактивністю" в методиці, передбачає взаємодію студентів під час заняття [38, с. 42]. Використання інтерактивного підходу сприяє досягненню комунікативної мети на занятті, відрізняючись від принципу комунікативності акцентом на розвиток співробітництва, умінь говоріння та групової роботи [26, с. 37–38].

Втілення цієї концепції стає можливим лише за умови впровадження відповідних технологій навчання. Вища освіта має бути спрямована на підготовку до реального життя. Цього можна досягти завдяки інноваційному підходу, який створює інтерактивне середовище. Термін "інтерактив" (з англійської "inter" – "взаємний", "act" – "діяти") вказує на взаємодію. При цьому інтерактивний метод – це спосіб взаємодії зі студентами через діалог та обговорення [30].

У свою чергу, інтерактивне навчання – це процес навчання, під час якого відбувається активна взаємодія здобувачів освіти з метою досягнення спільного розуміння, розв'язання завдань та розвитку особистісних якостей студентів. Навчальний матеріал краще засвоюється та довше запам'ятовується, коли студенти активно взаємодіють під час заняття, а не просто пасивно приймають інформацію від викладача [8].

При цьому методи викладання не є простими алгоритмізованими процедурами, і їх ефективне та обґрунтоване використання на заняттях з англійської мови вимагає творчого підходу викладача [50]. Саме тому сучасному викладачу важливо ознайомитися з новітніми методами викладання англійської мови, спеціальними освітніми технологіями та методичними прийомами для оптимального вибору методу викладання, враховуючи рівень знань, вікові та психологічні особливості, потреби та інтереси студентів тощо.

Сучасний розвиток освіти нерозривно пов'язаний з підвищенням рівня її інформаційного потенціалу, що має великий вплив на подальший розвиток освіти та майбутнє суспільства. Для успішної адаптації студентів в світовому інформаційному просторі важливо сформувати у них культуру, оскільки Інтернет надає доступ до різноманітної інформації та ресурсів [39, с. 160].

Як інформаційна система, Інтернет пропонує користувачам різноманітні послуги та ресурси, такі як електронна пошта, телеконференції, відеоконференції, публікація інформації на власних веб-сторінках, а також доступ до довідкових каталогів та пошукових систем [12]. Кінцевою метою вивчення англійської мови є здатність вільно орієнтуватися в англійськомовному середовищі та вміння ефективно спілкуватися в різних ситуаціях. Це вимагає застосування нових технологій та відмови від застарілих методів.

З огляду на це нам необхідно розглянути особливості застосування інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням.

1.2. Особливості застосування інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням

Для розуміння специфіки використання інноваційних методів у викладанні англійської мови у професійній сфері передусім необхідно створювати та використовувати реальні ситуації з життя у процесі навчання, що відповідає принципам реального спілкування.

В сучасних умовах одним з найбільш важливих чинників, які впливають на формування професійних навичок фахівців, є процес інформатизації освіти. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) поширюється і відіграє ключову роль у різних галузях економіки, науково-технічному прогресі, методиці навчання іноземних мов та демократизації суспільства [35, с. 169]. До того ж, сучасні студенти проводять багато часу у віртуальному просторі (спілкування у соціальних мережах, пошук необхідної інформації, перегляд серіалів, фільмів, інтерв'ю улюблених блогерів, телепередач тощо), тому вивчення англійської мови під час навчального процесу має бути максимально наближеним до сучасних реалій. Враховуючи це, стає все більш актуальним розгляд питань інформатизації освіти та формування професійних компетентностей майбутніх фахівців [20, с. 52].

Так, велику роль в інформатизації освіти відіграє використання ресурсів Інтернету у навчальному процесі для ефективного вирішення різних завдань під час занять з англійської мови. Це сприяє [32, с. 226-228]:

- формуванню навичок та розвитку умінь читання, використовуючи матеріали різного рівня складності з мережі;
- розвитку та вдосконаленню умінь аудіювання за допомогою аутентичних аудіотекстів Інтернету, які підготовлені викладачем;
- розвитку умінь монологічного та діалогічного мовлення на основі проблемних завдань, ситуацій, що представлені викладачем або студентами;

- розвитку умінь писемного мовлення, наприклад, індивідуальне написання відповідей бізнес партнерам;
- розширенню словникового запасу англійської мови за рахунок активного та пасивного вивчення лексики, що відображає розвиток культури, соціального та політичного устрою суспільства;
- ознайомленню з культурознавчими аспектами, такими як мовний етикет, особливості мовленнєвої поведінки різних націй у взаємодії, а також особливості культури та традицій, звичаїв країни, що вивчається;
- формуванню стійкої мотивації студентів до спілкування англійською на заняттях за допомогою систематичного використання "живих" матеріалів та обговорення актуальних питань, які цікавлять всіх [54].

Наведемо приклад використання інформаційно-комунікаційних ресурсів у навчальному процесі. Вивчаючи програму створення презентацій PowerPoint або Canva, викладач виступає в ролі режисера власного заняття. Завдяки доступності використання, ці програми дозволяють викладачу створювати анімаційні конспекти занять, включаючи відео та аудіо фрагменти, демонструвати динаміку явищ чи подій, що полегшує засвоєння нового лексичного або граматичного матеріалу студентами [60, с. 79]. До того ж, важливо пам'ятати про інтерактивну педагогічну взаємодію, що включає в себе полілог, діалог, міжсуб'єктні відносини, свободу вибору, створення ситуацій успіху, позитивне оцінювання, рефлексію та інші аспекти. Так, використання інтерактивних методів мотивує викладача до постійного розвитку та творчості, а застосування інноваційних технологій, зазвичай, передбачає використання рольових та ділових ігор, які стимулюють пізнавальний інтерес та активізують розумову діяльність студентів [55, с. 48]. До того ж, гра сприяє розвитку спостережливості, навчає аналізу фактів та висновків.

Під час участі в грі студенти краще засвоюють навчальний матеріал і застосовують отримані знання в нових ситуаціях. Рольова гра вимагає від учасників прийняття конкретних рішень в межах своїх відведених ролей у різних ситуаціях під

час виконання завдань, де основною метою є досягнення згоди або взаємодія з партнерами [18]. При цьому розвиваються соціально-рольові відносини між учасниками.

На сьогоднішній день основна увага приділяється комунікативності, інтерактивності, автентичності спілкування, вивченню мови в культурному контексті, автономності та гуманізації навчання [70]. Ці принципи сприяють формуванню міжкультурної компетентності.

З огляду на це, необхідно відзначити, що створення штучного іншомовного середовища в процесі вивчення англійської мови визначається як одне з ключових питань у сучасній методиці [61, с.157]. Основний акцент при цьому робиться на реалізації навчання двох видів мовленнєвої діяльності: аудіювання та говоріння (умовно-комунікативного або комунікативного характеру) [11, с.123]. При цьому застосування технічних засобів навчання виступає ключовим елементом для досягнення цієї мети. Сучасний етап технічного розвитку характеризується переходом до створення багатофункціональних навчальних комплексів і автоматизованих навчальних систем, які забезпечують універсальні можливості для дистанційного індивідуального навчання з використанням інноваційних технологій [16].

Як бачимо, система освіти на сьогодні все активніше впроваджує інформаційні технології та комп'ютерні телекомунікації, особливо активно розвивається система дистанційної освіти. Це обумовлено наявністю потужного комп'ютерного обладнання в освітніх установах і загальним розвитком інформаційного суспільства.

Форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами на заняттях з англійської мови включають в себе вивчення лексики, відпрацювання вимови, навчання діалогічного та монологічного мовлення, вдосконалення писемного мовлення і вивчення граматичних явищ. Використання мультимедійних засобів в навчанні англійської мови дозволяє здійснювати більш інтерактивний підхід, обирати темп і рівень завдань, що сприяє швидшому засвоєнню граматичних конструкцій та поповненню словникового запасу [45, с.219].

Так, використання мультимедійних технологій дозволяє викладачеві представляти інформацію у новій та ефективній формі, зробити її близькою до тематики спілкування. Також ці технології сприяють створенню цікавих та ефективних вправ для розвитку умінь усного мовлення.

До того ж, застосування мультимедійних технологій дає студентам можливість самостійно розробляти тематичні міні-проекти з комунікативною спрямованістю та презентувати їх [14].

Під час вивчення англійської мови студенти стикаються з рядом труднощів, однією з яких є низька мотивація до вивчення мови. У таких випадках інтерактивні технології стають особливо цінними, оскільки вони створюють умови, за яких студент відчуває свій успіх та інтелектуальну здатність [46]. Інтерактивне навчання включає в себе методи співпраці в навчальному процесі, де успішне виконання завдання групи повністю залежить від особистого успіху кожного студента, його відповідальності за виконання завдання [22, с.31].

Ефективна співпраця та комунікація є основними компонентами інтерактивного навчання, що має на меті спільне вирішення проблем, формування навичок, розвиток критичного мислення, відповідальності та досягнення важливих результатів. Застосування інтерактивних методів у навчальному процесі необмежене і може бути використане на кожному етапі заняття для досягнення різних цілей [28].

Англійська мова, як навчальна дисципліна, відрізняється тим, що спілкування є не лише кінцевою метою, але й засобом досягнення цієї мети. Викладач забезпечує студентам усі можливості для розвитку їхніх інтелектуальних здібностей, уяви, критичного, логічного та креативного мислення, пам'яті тощо.

Основними принципами сучасних методів навчання є перехід від загального до конкретного, акцент на студентському центрованому підході, цільове та змістовне наповнення занять, а також спрямованість на досягнення соціальної взаємодії, при умові впевненості викладача в успіху своїх студентів і інтеграції мови з освоєнням інших наукових областей [33, с.150].

Розглянемо застосування мультимедійного комплексу (МК), що включає інтерактивну дошку, персональний комп'ютер та мультимедійний проектор, і є важливим засобом інноваційного навчання, оскільки він поєднує переваги прогресивних інформаційно-комунікаційних технологій. Завдяки наочності та інтерактивності МК, всю групу студентів можна залучити до активної участі.

У свою чергу, використання інтерактивної дошки, яка є компонентом МК, підвищує ефективність навчання на заняттях з англійської мови. Основні напрямки використання МК включають презентації, демонстрацію та моделювання ситуацій тощо.

Таким чином, МК надає унікальні можливості для творчої роботи, є легким в управлінні і дозволяє студентам зосередитися на засвоєнні матеріалу [47, с.253]. Застосування відео та ігрових програм сприяє розвитку творчості та зацікавленості в навчальній дисципліні, створює оптимальні умови для розвитку та вдосконаленню вмінь аудіювання і говоріння на заняттях англійської мови.

Враховуючи вищезазначене, вважаємо, що використання МК на заняттях англійської мови сприяє активній участі студентів у навчальному процесі, збільшує мотивацію до навчання, підтримує творчий підхід та сприяє розвитку особистості, розширюючи можливості подання навчальної інформації. МК є потужним інструментом, який може бути ефективно використаний для вивчення англійської мови в різних тематичних напрямках [53, с. 36].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення англійської мови сприяє вирішенню різних завдань. По-перше, це мотивує студентів використовувати різноманітні комп'ютерні програми, оскільки метод «перенесення» дозволяє їм відчувати себе в іншомовній ситуації, близькій до реального життя [69, с. 20].

По-друге, використання навчальних програм дозволяє візуалізувати навчальний матеріал, об'єднавши слухові та зорові компоненти впливу на сприйняття тексту студентами [48, с. 60].

По-третє, це розширює знання студентів з конкретної теми. CD-диски, наприклад, надають багато цікавої та ілюстрованої інформації, якої не вистачає в звичайних підручниках [52, с.125]. Студенти також можуть поглибити свої знання за допомогою комп'ютерних технологій не лише з дисципліни "Англійська мова за професійним спрямуванням", а й отримати додатковий досвід у ситуаціях, наближених до реальних [10].

Окрім цього, комп'ютерні програми дозволяють самостійно перевіряти засвоєні знання та сформовані навички. Студенти можуть швидко проходити тестування та виконувати контрольні вправи під час роботи з комп'ютером.

На сучасному етапі відзначається зростання темпів «старіння» інформації в різних сферах людської діяльності, що породжує необхідність формування готовності до набуття, відновлення та розширення знань [44, с.167].

У процесі навчання найчастіше використовують два формати on-line зв'язку: вебінар та веб-конференцію. Вебінар відрізняється від традиційного семінару, за винятком "кулуарного" спілкування, а також має такі вагомі переваги як економія часу та зручність для його учасників [21, с.94]. У свою чергу, веб-конференція, будучи менше інтерактивною, надає готовий продукт для подальшого використання [61].

Розглядаючи методичні переваги використання мультимедійних засобів у навчанні англійської мови за професійним спрямуванням, важливо відзначити, що цей підхід відрізняється вищим рівнем інтерактивності, дозволяє визначати темп та складність завдань, сприяє ефективнішому засвоєнню граматичних конструкцій та розширенню словникового запасу [34]. Серед технічних переваг можна відзначити можливість використання технічних перекладачів, програм для перевірки граматики та правопису, а також використання інтерактивних відео- та аудіо роликів для розвитку та вдосконаленню вмінь усного мовлення. Демонструючи схеми, малюнки у сфері професійного навчання, ми активно втілюємо принцип наочності [15, с. 97].

Ми поділяємо точку зору з дослідниками, які порівнюють наш мозок з комп'ютером, а нас – з його користувачами, оскільки аналогічно до комп'ютера, мозок

студента потребує "увімкнення" [21, с. 98]. Пасивне навчання не стимулює активність мозку, який не може ефективно зберігати інформацію, якщо вона не оброблена [12]. Тому, вважаємо, що студентам необхідно розвивати мислення та вміння застосовувати інформацію в реальних умовах. В цьому контексті інноваційні технології надають підтримку, стимулюючи студентів до критичного мислення та практичного застосування знань [47].

Серед важливих чинників, що визначають готовність і спроможність закладу вищої освіти ефективно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для вирішення навчальних завдань, є наявність дидактично-методичної основи. Ця основа повинна містити дидактичні програмні засоби разом із необхідними навчальними та методичними матеріалами [21, с. 94]. Додатково важливим аспектом є достатній рівень інформаційної культури як викладачів, так і студентів, а також їх ознайомлення з можливостями ІКТ і формування навичок практичного використання таких технологій. Крім того, важливою є адаптивність системи управління навчальним закладом, її готовність до змін у змісті освіти, здатність до впровадження інноваційних організаційних форм і методів навчання [23, с. 97].

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій створює новий підхід до навчання, що базується на аналізі інформаційних ресурсів [50]. Викладач, упроваджуючи інноваційні методи, інтегрує сучасні педагогічні підходи з ІКТ, активно використовує мультимедійні засоби, формує навички створення презентацій, програмування та інших інформаційних продуктів [61, с. 159].

У сучасних умовах гуманізації й гуманітаризації освіти, а також з огляду на швидкий розвиток полікультурного суспільства, вищі навчальні заклади України змушені переглядати свої культурно-ціннісні орієнтири. Цей процес передбачає пошук нових освітніх парадигм і концепцій, розробку сучасних принципів та підходів до організації навчального процесу, а також активне використання інноваційних технологій для покращення якості освіти.

Питання застосування новітніх технологій у викладанні англійської мови привертає увагу багатьох науковців. Дослідниця Н. Зайцева аналізує переваги, і недоліки інноваційних технологій в освітньому середовищі [22, с. 30-32].

Інноваційні технології є значущими як для викладачів, так і для студентів. У своїх працях вчені акцентують увагу на важливості застосування технологій штучного інтелекту для підвищення ефективності викладання англійської мови, відзначаючи складність і водночас значний потенціал цих технологій для вищої освіти [11; 29; 61].

Таким чином, роль англійської мови у формуванні професійних навичок, особливо в умовах сучасної кризи та боротьби за незалежність і територіальну цілісність України, має першочергове значення. Англійська мова стає ефективним засобом для розголосу світової інформації про опір українського народу агресивній політиці окупанта, його злочини і важливість захисту та відновлення держави. Знання англійської мови є важливим для розвитку міжнародних відносин та отримання підтримки України на міжнародній арені, а також сприяє економічному відновленню [23].

Професійна англомова компетентність охоплює здатність спілкуватися на високому рівні, оскільки використовуються когнітивний, мотиваційний, діяльнісний та рефлексивний компоненти [17, с. 53]. Студенти отримують професійні знання і розвивають вміння говоріння. При цьому вища освіта сприяє професійному та особистісному розвитку і формує компетентних фахівців з професійною мобільністю [42, с. 104]. Володіння англійською мовою є ключовою складовою професійної мобільності, оскільки фахівці, які можуть вільно спілкуватися та мають глибокі знання у своїй галузі, стають конкурентоспроможними на ринку праці [51, с. 77].

У свою чергу, використання інноваційних технологій у вивченні англійської мови сприяє розвитку творчих здібностей, умінь та навичок здобувачів освіти, враховуючи їхні інтереси та інтелектуальні потреби. Цей підхід орієнтований на зміни в суспільному середовищі та базується на новаторських методиках розвитку різних аспектів мислення та соціальної адаптації.

Під час планування навчального проєкту з англійської мови слід брати до уваги низку ключових аспектів [25с. 159-161; 34]:

1. Тематику проєктів можна визначати з урахуванням вивчення країни, чия мова досліджується, або особливостей місцевості, де проживають студенти, що беруть участь у проєкті.
2. Варто заохочувати студентів до проведення порівняльного аналізу подій і фактів із життя різних національностей, а також вивчення підходів до вирішення різних проблем.
3. Формулюючи проблематику для студентів, слід створювати завдання, які мотивують використовувати автентичні джерела інформації.
4. Проєкт має бути представлений змістовно та цікаво, а вибір теми повинен відповідати інтересам студентів.
5. Важливо підтримувати студентів у залученні інформації з різних галузей знань та дисциплін.

Навчання у вищих закладах освіти сьогодні значною мірою проходить у дистанційному форматі. Події, пов'язані з військовою агресією російської федерації та введенням воєнного стану в Україні, вплинули на всі сфери суспільного життя, зокрема й на систему вищої освіти. Відтепер перед закладами постають нові виклики, які потрібно вирішувати для збереження їхньої ролі та посилення внеску в соціально-економічний розвиток країни [40; 46]. Попередній досвід у сфері дистанційного навчання, отриманий під час пандемії COVID-19, і умови воєнного стану підкреслили важливість впровадження цифрових технологій у короткі терміни.

У межах дистанційного викладання англійської мови використовуються:

- Інтернет-ресурси, електронні матеріали, мультимедійні лекції та відео презентації;
- Заняття з відео зв'язком через платформи, такі як Skype або Zoom;
- Листування через соціальні мережі та електронну пошту.

Серед найбільш популярних платформ для дистанційного навчання є Moodle. Ця платформа вирізняється доступністю та безкоштовним використанням. Дослідники експериментально підтвердили ефективність організації навчального процесу з використанням Moodle, особливо для самостійної роботи студентів [45, с. 218-229]. Самостійна робота, в межах якої формується професійна компетентність, підвищує пізнавальну активність і сприяє формуванню навичок самоосвіти та саморозвитку. Втім, без нових підходів і моніторингових заходів самостійна робота може перетворитися на рутинне виконання завдань без належної мотивації. Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – це динамічне об'єктно-орієнтоване навчальне середовище, яке також називають системою управління навчанням (LMS), системою управління курсами (CMS) чи платформою для онлайн-навчання [45, с. 219-223].

Створення електронних навчально-методичних матеріалів у системі Moodle є простим і ефективним, не потребує особливих навичок. Основна увага приділяється встановленню паролів, обробці форм даних, збереженню інформації, управлінню обліковими записами користувачів та формуванню груп студентів [45, с. 221-222].

Використання Moodle для вивчення англійської мови має ряд переваг для студентів, таких як можливість доступу до матеріалів у будь-який час, отримання сучасних навчальних матеріалів прямо з платформи, об'єктивне оцінювання знань за допомогою електронних тестів, розвиток творчого потенціалу та самоорганізація студентів [45, с. 219-227]. Для викладачів також є багато переваг, таких як гнучкий графік, можливість автоматизації системи оцінювання, використання сучасних мультимедійних технологій та можливість спілкування як синхронно, так і асинхронно зі студентами [21, с. 93-99].

У виборі моделі дистанційного навчання для викладання англійської мови рекомендується розглядати два основних типи: традиційно-дистанційне та електронно-дистанційне навчання. Традиційно-дистанційне навчання передбачає асинхронне постачання матеріалу через пошту та інші засоби передачі інформації,

тоді як електронно-дистанційне навчання може бути асинхронним або синхронним і використовує інформаційно-комунікативні технології для забезпечення зв'язку зі студентами та обміну матеріалами [15, с. 97-98].

Розглядаючи платформи для дистанційного навчання, вважаємо за необхідне проаналізувати особливості багатофункціональних інноваційних онлайн-платформ для командної роботи, або інтерактивних дошок, які широко використовуються для навчання англійської мови. Наприклад, на таких онлайн-платформах, як <http://padlet.com/>, <https://jamboard.google.com/>, <https://miro.com/app/>, можна розміщувати різноманітні матеріали, такі як тексти, зображення, відео, аудіо, а також створювати записи тексту або малюнки [39; 45; 48]. Ці дошки дозволяють організувати спільну роботу, навіть під час синхронних онлайн-занять, де студенти можуть робити записи одночасно або по черзі. Ще однією перевагою є можливість зберігання всіх записів для подальшого використання.

До того ж, такі сервіси надають інструменти для побудови фігур та шаблонів організаційних діаграм, наприклад, інтелектуальні карти Mind maps, які є ефективним засобом для ознайомлення з новим матеріалом. Вони складаються з діаграм і схем, які ілюструють взаємозв'язок ідей та тез, пов'язаних загальною концепцією [56]. Інтелектуальні карти дозволяють структурувати ідеї, думки та знання, що робить їх важливим інструментом для навчання [69, 120]. Після створення карт знань можна поділитися ними з колегами, студентами або завантажити власні зображення або фони.

Сервіс ThingLink є одним із провідних ресурсів у сфері створення інтерактивного навчального контенту, який дозволяє додавати мітки до зображень, які з'являються при наведенні курсору. Такі мітки можуть містити текст, посилання, зображення, відео, аудіо, тести тощо [47; 60]. За допомогою ThingLink можна створювати інтерактивні освітні матеріали: мультимедійні лекції, електронні плакати, блок-схеми, маршрути, тематичні збірники ресурсів і навіть віртуальні медіа-колекції [47].

Інший корисний ресурс – Liveworksheets, який перетворює звичайні документи (у форматах docx, pdf, jpg або png) в інтерактивні навчальні аркуші. Завдяки цьому сервісу можна створювати вправи із вбудованими аудіо та відео, завдання на перетягування, об'єднання стрілками, тестування з вибором варіантів та інші активності [47; 60]. Студенти можуть виконувати ці завдання онлайн і надсилати свої відповіді викладачам, що значно полегшує процес перевірки та зворотного зв'язку.

Ще одним популярним інструментом для вивчення англійської мови є Quizlet, що забезпечує інтерактивне навчання через флеш-картки та ігри. Ця платформа пропонує різні режими навчання: "Картки", "Заучування", "Письмо", "Правопис" і "Тест", що робить засвоєння матеріалу ефективним і цікавим [45; 53]. Quizlet дозволяє користувачам об'єднуватися у групи для спільного навчання, створювати папки з навчальними матеріалами та обмінюватися ними.

Як бачимо, використання цифрових технологій у навчальному процесі є однією з ключових тенденцій сучасної освіти. Вони дозволяють ефективніше пояснювати складні теми, забезпечують інтерактивність, перетворюючи навчання англійської мови за професійним спрямуванням на більш захоплююче та креативне [12; 20]. Це сприяє кращому засвоєнню матеріалу та загальному підвищенню рівня знань студентів. Таким чином, інноваційна та інформаційна культура викладача англійської мови в сучасному інформаційному суспільстві тісно взаємопов'язані і взаємно зумовлюють одна одну. Сучасні комп'ютерні технології використовуються в усіх сферах людської діяльності, і все більше дисциплін викладається з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Тому важливо приділяти належну увагу використанню інноваційних засобів вищезазначених технологій у вивченні та викладанні англійської мови за професійним спрямуванням.

1.3. Світовий досвід інноваційних підходів до викладання англійської мови

Необхідність вивчення іноземних мов була обґрунтована у розвинених країнах Європи в 60-70-ті роки ХХ століття. Рада Європи вжила заходів для розробки програми вдосконалення системи навчання іноземних мов, що призвело до появи досліджень, спрямованих на проблеми інтенсифікації та оптимізації навчання англійської мови як для дорослих, так і для дітей [65]. Основний акцент у навчанні іноземних мов був зроблений на комунікативному системно-діяльнісному підході, який передбачає впорядковане і систематизоване вивчення англійської мови як засобу спілкування [58, с. 197]. Цей підхід включає в себе моделювання мовленнєвої діяльності під час навчальних занять, систематизацію взаємовідносин між різними компонентами навчального процесу, такими як загальна діяльність, мовленнєва діяльність, мовленнєве спілкування, мова, що вивчається, зіставлення англійської та рідної мов, мовленнєві механізми, мовленнєві продукти і структурно-мовленнєві утворення, процес опанування іноземною мовою, мовленнєва поведінка [57, с. 330].

З огляду на комунікативний системно-діялісний підхід мета навчання англійської мови полягає в формуванні у студентів різних компетентностей, таких як лінгвістична, соціолінгвістична, соціокультурна, стратегічна, дискурсивна і соціальна тощо [10; 62]. До того ж, мета передбачає розвиток мовленнєвих вмінь здобувачів навчання, вибір мовних форм залежно від контексту, толерантність та готовність до діалогу культур, ефективну участь у спілкуванні та здатність до конструктивної комунікації і співпраці [34].

Зарубіжні методики передбачають, що комунікація розглядається як основна мета використання мови й передбачає:

- активне та ефективне використання мультимедійних засобів, аудіо- та відеоматеріалів, які супроводжуються відповідними завданнями та контролем [43, с. 312].;

- застосування мережі Інтернет для забезпечення мовленнєвого середовища для студентів (сайти для самостійного вивчення англійської мови, безкоштовні дистанційні курси, віртуальні навчальні кімнати, спілкування англійською в соціальних мережах) [25, с. 60-161];

- залучення студентів до англомовних культурно-освітніх заходів (англомовний дискусійний клуб, олімпіади, конкурси, виставки творчих робіт, декади іноземних мов, театральні вистави, англомовні табори тощо) [13];

- участь студентів у програмах обмінів, стажуваннях і практиках закордоном [35, с. 168-173].

Звертаючись до зарубіжного досвіду інноваційних підходів до викладання англійської мови, варто відзначити впровадження так званих гібридних курсів (hybrid courses), або комбінованого/змішаного навчання (blended learning) у закладах вищої освіти в багатьох країнах [57, с. 330]. Гібридні курси є особливою формою поєднання очного і дистанційного навчання, за якої студент самостійно вивчає окремі курси в електронному форматі, що дозволяє суттєво покращити організацію самостійної роботи [9, с. 87-89]. Зазначимо, що реалізацію зарубіжних підходів до вивчення англійської мови у вітчизняних закладах вищої освіти вже розпочато. Так, один з провідних українських університетів ДТЕУ впроваджує змішане навчання для вивчення англійської мови за професійним спрямуванням, використовуючи інтерактивну платформу Myenglishlab, яка дозволяє виконувати домашні завдання курсу з будь-якої локації.

В основі гібридних курсів є наступні форми навчання: дистанційна (distance learning), навчання в аудиторії (face-to-face learning) та навчання через Інтернет (online learning) [2, с. 94-99].

За новими рекомендаціями української освіти, відсоток залучення рідної української мови у процесі навчання англійської мови мінімізується. Рекомендовану кількість часу, коли викладач або студенти можуть перейти на рідну мову, зменшено

до 20% [72, с. 200-213]. Відповідно, 80% часу відводиться на міжкультурне спілкування студентів англійською мовою [72, с. 200-213].

При цьому ідея взаємодії студентів між собою, з викладачем та навчальним матеріалом у процесі вивчення англійської мови, зокрема в професійному контексті, базується на постійному взаємодії та спілкуванні студентів, які відтворюють ситуації у фаховій практичній діяльності [71]. Різноманітні методи, такі як рольові ділові ігри, конференції, брейн-ринги та методи мозкового штурму, сприяють формуванню професійної компетентності студентів та вивченню англійської мови за професійним спрямуванням з кращими результатами [25, с. 159-161].

Використовуючи інноваційні методи навчання англійської мови за професійним спрямуванням у вищих закладах освіти у Польщі, методисти та вчені у цій країні зробили висновок щодо доцільності зміни викладача в академічній групі кожного семестру. Обґрунтування такого рішення полягає у тому, що студенти протягом усього періоду навчання звикають до різноманітних методичних прийомів, матеріалів під час заняття, вимог викладача щодо оцінювання, інтонації, вимови тощо [13].

Аналіз світового досвіду використання інноваційних підходів до викладання англійської мови дав нам можливість виділити їхні основні переваги, а саме [34; 43; 62; 71]:

- підвищення мотивації у студентів до вивчення англійської мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;
- підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності в умовах конкурентоспроможності;
- формування та подальше вдосконалення навичок здобувачів навчання роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями з метою підвищення рівня володіння англійською мовою;
- розвиток у студентів самостійності, цілеспрямованості у досягненні результатів навчання;
- гнучкість графіку навчання;

- покращення ефективності процесу оволодіння англomовним матеріалом;
- збільшення студентами свого часу на самостійне (позааудиторне) вивчення англійської мови з використанням сучасних онлайн платформ та ресурсів тощо.

Процес вивчення англійської мови вимагає напруженої розумової роботи та активної участі студентів, і це можливо лише завдяки активному використанню інноваційних освітніх технологій.

Висновки до 1 розділу

У процесі впровадження інноваційних підходів у навчанні, що вдало поєднуються з традиційними технологіями, змінюється роль викладача, чиє основне завдання полягає в підтримці та направленні розвитку особистості студентів та їх творчого пошуку. Відносини із студентами базуються на принципах співпраці та спільної творчості. У таких умовах необхідно переглянути сформовані сучасні організаційні форми навчальної роботи: збільшити самостійну індивідуальну та групову роботу студентів, відмовитися від традиційних лекцій на користь активних методів викладання, таких як пояснювально-ілюстративний метод, і розширити обсяг практичних та творчих завдань із пошуковим та дослідницьким характером.

Для ефективного використання мережевих ресурсів у навчальних цілях необхідно провести ґрунтовну науково-дослідницьку роботу, що дозволить визначити загальні та конкретні принципи роботи, критерії вибору мережевих ресурсів, веб-сайтів та матеріалів, а також суттєво оновити арсенал методичних засобів і прийомів навчання. Вивчення та впровадження на практиці інноваційних методологічних підходів надають викладачам можливість впроваджувати та вдосконалювати нові методи роботи, підвищувати ефективність навчального процесу та рівень знань студентів.

Впровадження інноваційних методів суттєво покращує якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови, а також створює умови для більш тісної співпраці між викладачами і студентами. Оволодіння комунікативною та міжкультурною компетентністю стає неможливим без практики спілкування, і використання ресурсів Інтернету під час занять англійською мовою виявляється невід'ємною: віртуальне середовище Інтернету дозволяє взаємодіяти з реальними співрозмовниками на актуальні теми. Важливо пам'ятати, що Інтернет – це лише допоміжний технічний засіб навчання, і для досягнення найкращих результатів використання його необхідно грамотно інтегрувати в процес навчання. Таким чином, вивчення англійської мови стає ефективним завдяки комплексному застосуванню новітніх інноваційних технологій і залежить від здатності викладача застосовувати гуманістичний підхід до навчання та розуміння необхідності відмови від авторитарного методу викладання.

Процес вивчення англійської мови вимагає напруженої розумової роботи та активної участі студентів, і це можливо лише завдяки активному використанню інноваційних освітніх технологій.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Методика використання інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти

Швидкий розвиток технологій, інформатизація та впровадження інноваційних рішень у всі сфери життя стали невід'ємними характеристиками сучасного суспільства. Поширення телекомунікаційних технологій, Інтернету та передових мобільних пристроїв значно впливає на освітнє середовище, вимагаючи перегляду їхнього місця та ролі в навчальному процесі. Модернізація освіти, заснована на застосуванні інноваційних методів навчання, є одним із пріоритетів на сучасному етапі. Сучасне суспільство ставить нові вимоги до всіх сфер життя, включаючи професійну підготовку студентів. Вивчення англійської мови за професійним спрямуванням передбачає розвиток іншомовної комунікативної компетентності у професійній діяльності, що надає змогу майбутнім фахівцям ефективно спілкуватися зі своїми колегами за кордоном [25, с. 160-161].

Основним завданням викладача англійської мови є створення оптимальних умов для практичного оволодіння мовою, тому науковці постійно шукають нові методики та технології, які сприяють розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів.

Для виявлення сучасного стану проблеми в контексті європейського освітнього простору використовувалися методи конкретизації та узагальнення, а для розкриття особливостей вибору і структурування інноваційних методів – методи класифікації та систематизації даних [74, с. 200-213]. Аналітичний метод застосовувався для узагальнення результатів і формулювання рекомендацій. Публікації вітчизняних дослідників підкреслюють розмаїття поглядів на поняття інновацій в освіті, що вимагає уточнення його сутності та застосування в освітній сфері [31].

Вважається, що термін «інновація» вперше було введено в науковий лексикон у 1930-х роках австрійським дослідником Й. Шумпетером, який стверджував, що для розвитку необхідно впроваджувати нововведення та нові технології в процес виробництва [32; 37]. Спочатку цей термін стосувався економічних і виробничих процесів, але з часом він набув універсального значення і почав активно використовуватися в наукових і освітніх контекстах. Незважаючи на це, сутність поняття інновацій продовжує змінюватися. Інноваційний процес можна розглядати як розвиток трьох ключових етапів: генерація ідеї (наукове відкриття), розробка ідеї з практичної точки зору та впровадження інновації в практичну діяльність [32, с. 226-228].

Деякі дослідники пропонують доповнити процес впровадження інновацій ще двома етапами: тестування інновацій у практиці та їх корекція; повторний аналіз і оцінка результатів після корекції [38; 46; 50].

Слідом за вченими ми визначаємо освітні інновації як зміни, що передбачають постійне вдосконалення системи освіти та модернізацію її відповідно до сучасних потреб. Інновації є ключовою формою розвитку освіти та можуть бути реалізовані у змісті, методах і формах навчання та виховання, організації управління освітньою системою, а також у використанні засобів навчання, що підвищують якість і ефективність освітнього процесу [26; 29].

Деякі вчені мають різні підходи до цього поняття, роблячи акцент на різниці між "нововведенням" та "інновацією". Нововведення, на їхню думку, є результатом досліджень або експериментів, які ще не впроваджені на практиці, тоді як інновація охоплює повний цикл від генерації ідеї до її практичного застосування [23; 30; 35]. Тенденція пошуку та генерації нестандартних ідей в освітній сфері відображає прагнення вирішити протиріччя між традиційними підходами до навчання та вимогами сучасного суспільства [38, с. 42].

Термін "освітні інновації" стосується різних аспектів системи освіти, таких як організаційні, економічні, управлінські, соціальні, педагогічні та наукові складові [35,

с. 169]. Інновації у вищій освіті передбачають створення, впровадження та поширення нових ідей і методів, що враховують досягнення науки й прогресивний педагогічний досвід, сприяючи модернізації та підвищенню ефективності освітніх технологій [33, с. 150].

Швидкість впровадження інновацій у сфері освіти залежить від актуальності потреб, які ці інновації повинні вирішувати [46;65]. Інновації у вищій освіті можуть охоплювати різні аспекти: зміст освіти, педагогічні процеси, організаційні структури, діяльність викладачів і студентів, освітні послуги та міжнародне співробітництво університетів [23, с. 96-98].

Впровадження інновацій доцільно розглядати з двох позицій.

По-перше, це модернізація традиційного навчання, яка зосереджується на досягненні чітких стандартів та ефективній організації репродуктивного навчання, розглядаючи процес як «конвеєр» з передбачуваними результатами [22, с. 31].

По-друге, інноваційний підхід сприяє розвитку у студентів творчого й критичного мислення, формуванню навчально-дослідницьких навичок, а також досвіду ролевих і імітаційних моделей [19, с. 102].

Інновації в сфері вищої освіти включають створення електронної бази даних про інновації, вивчення та поширення досвіду, організацію науково-дослідницьких та навчально-методичних робіт, конференцій та тренінгових курсів з інноваційних методів викладання тощо [32, с. 226-228].

Університети в Україні, як осередки освіти та науки, зосереджують свою увагу на вирішенні завдання як поєднати традиційні методи навчання з інноваційними тенденціями [8]. Досягнення цієї мети передбачає спрямування освітньої політики до європейських стандартів, особистісно-орієнтоване навчання, застосування інноваційних методів та технологій, використання сучасних інформаційних технологій та оновлення змісту вищої освіти [35, с.169].

Сьогодні молодь все частіше використовує цифрові технології, є «носієм діджиталізації», і тому сучасні інновації збагачують, розвивають здобутки навчання

[32; 35]. Сучасне покоління використовує цифрові технології з дитинства, а незамінним елементом системи навчання залишається вивчення мови онлайн (e-learning). Однак, беззаперечним фактом залишається те, що інтерактивне навчання не може повністю витіснити викладача і замінити повноцінне навчальне спілкування, але може його доповнити [27; 29].

Так, у дистанційному курсі з англійської мови можуть поєднуватися невербальна та вербальна комунікації [14]. Розглянувши та проаналізувавши різноманітні типи комунікацій, вважаємо за потрібне виділити класифікацію від Dita Venica [63] як найбільш інформативну, яка описана детальніше у таблиці [табл.1.1].

Таблиця 1.1

Типи вербальної та невербальної комунікації у курсі англійської мови

Типи вербальної комунікації	Основні характерні риси	Типи невербальної комунікації	Основні характерні риси
Між-особистісна	Двоосібне спілкування згідно визначеної ролі, з миттєвим фідбеком	Кінесика	Жести, рухи тіла, міміка
Внутрішньо-особистісна	Мовчазне спілкування наодинці, що може передбачати надалі вербальне вираження	Проксеміка та хронеміка	Дистанціювання у просторі та тайм менеджмент
Публічна	Передача інформації для досягнення розуміння	Окулесика	Передача інформації через зоровий контакт
Комунікація в малих групах	Задіяні більше двох осіб, вирішення спільних завдань	Паралінгвістичне спілкування	Голосові зміни тембру, швидкості.

Джерело: за Dita Venica [63]

Слід відзначити, що у невербальному спілкуванні важливу роль відіграє цілеспрямована робота з формування та автоматизації навичок студентів, наприклад,

слід вчити їх робити паузи в кінці фраз, засвоювати ритм мовлення та правильні інтонаційні моделі, виділяти важливі слова, використовуючи при цьому різноманітні завдання та рольові ігри.

Традиційна освіта, яка базується на запам'ятовуванні та відтворенні інформації, постає перед викликами в умовах сучасних реалій. Використання інноваційних методів навчання у закладах вищої освіти розширює можливості студентів для творчого самовираження та активного пошуку інформації, підвищує їхню мотивацію та готовність розв'язувати проблеми у професійній діяльності [24].

Для досягнення визначеної нами мети доцільно використовувати різноманітні методи викладання та передачі інформації. При цьому поняття методу викладання, яке є загальним для дидактики, можна визначити як сукупність способів і методів спільної діяльності учасників навчального процесу, спрямованої на досягнення освітніх цілей, виховання та розвиток особистості [33]. Такі способи взаємодії викладача і студентів, що застосовуються для навчання різних дисциплін, традиційно поділяються на методи викладання (показ, пояснення, тренування, практика, корекція, оцінка) та методи навчання (ознайомлення, осмислення, участь у тренуванні, практика, самооцінка, самоконтроль) [32, с. 226-227]. Цей розподіл відбувається з урахуванням того, хто є суб'єктом дії: методи викладання стосуються дій викладача, тоді як методи навчання описують дії студента [38, с. 42].

У контексті викладання англійської мови методи навчання постійно змінюються, адаптуючись до змін інформаційних технологій та вимог прогресивного суспільства. Так, навчально-виховний процес у закладах вищої освіти неможливий без використання інформаційно-комунікаційних технологій, які базуються на накопиченні, обробці, представленні та використанні інформації за допомогою електронних засобів [21, с. 95]. Сучасний викладач англійської мови повинен вміти знайти автентичний матеріал з певної теми у пошукових системах, адаптувати його під потреби студентів, використовувати різноманітні мультимедійні програми, підручники, створювати власні веб-сторінки та блоги тощо.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує інтерактивність навчання за допомогою прямого та зворотного зв'язку між студентами під час виконання завдань, практичних занять та творчих проєктів [39]. Це відкриває можливості для індивідуального навчання, оскільки студенти можуть визначати темп своєї роботи. Навчальні сайти та інструменти, такі як Edmodo, EduBlogs, Sype, Wikispaces, Quora, StudySync, Teachers Pay Teachers, Capzles, Prezi, Wordle, Quizlet, YouTube, AudioBoo та інші, стають корисними ресурсами для викладачів у процесі планування занять та підготовки до них [12; 14; 20; 61].

Ще одним з найпоширеніших засобів для навчання є використання електронних підручників, які можуть включати тестові завдання, презентації, відеоматеріали, документальні та художні фільми, відібрані викладачем відповідно до теми заняття [45, с. 219].

У процесі виконання практичних завдань студенти можуть використовувати мультимедійні програми, електронними та онлайн словниками (такими як "Lingvo", "Multitran", "McMillian On-Line Dictionary", тощо) або мультимедійними довідниками та енциклопедіями. Використання інтерактивної дошки та мультимедійного проектора може значно підвищити активність студентів під час занять та прискорити засвоєння інформації.

Для розвитку комунікативних вмінь студентів та підвищення їхньої мотивації до вивчення англійської мови можна використовувати інтерактивні форми роботи, такі як кейс-технології, круглий стіл, читання зигзагом (jigsaw reading), дебати, ділові ігри, метод кейсів, тренінги, відеоконференції, мозковий штурм [23; 50; 54].

Розглянемо один із найвідоміших інтерактивних методів кейс-метод (Case Study), який здобув визнання у багатьох країнах. Цей метод вперше знайшов своє застосування у Гарвардській бізнес-школі у 1910 році. Однак, в Україні кейс-метод став поширеним лише наприкінці ХХ століття. Суть методу полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, текстів, які називаються "кейсами") для спільного аналізу, обговорення та прийняття рішень студентами з певного розділу

навчальної дисципліни [33]. Цей метод є ефективним у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням, оскільки стимулює активну комунікацію, сприяє обговоренню реальних ситуацій та розвитку навичок вирішення проблем у колективі [40].

Серед інтерактивних методів також заслуговує уваги метод "мозкова атака", або «мозкового штурму» (brainstorming), який оптимізує навчальний процес і сприяє активізації інтелектуальної діяльності студентів. Американський винахідник А. Осборн вперше презентував метод "мозкової атаки", який полягає у тому, щоб зібрати різні ідеї щодо проблеми від усіх студентів протягом обмеженого періоду часу. У процесі вивчення англійської мови цей метод ефективно використовується на етапах ознайомлення з новим вокабуляром, семантизації або автоматизації нових лексичних одиниць [73]. Його суть, як ми вище зазначили, полягає у виділенні проблеми, генерації різних ідей для її вирішення, критичному аналізу цих ідей та узгодженні "за" і "проти" перед прийняттям остаточного рішення [73].

Такі методи як дискусії, "круглий стіл", "засідання експертної групи", конференції, форуми чи дебати є ефективними, на нашу думку, на заключному етапі занять з англійської мови, під час яких відбувається закріплення та вдосконалення мовленнєвих навичок студентів [19, с. 102]. Студенти готуються до обговорення проблеми, аргументують свої думки та висловлюють власні схвальні або несхвальні рішення, дискутують та відстоюють свої позиції [24].

Ще одним ефективним засобом навчання англійської мови за професійним спрямуванням є використання інтерактивних ігор. В останній час у методиці навчання все частіше вживається термін "гейміфікація" або "ігрофікація", що робить процес вивчення англійської захоплюючим і приємним [8]. Використання рольових ігор є інноваційною формою роботи, де студенти приймають певні ролі та виконують завдання, наближаючи себе до реальних умов [55, с. 48]. Рольові ігри, наприклад, такі як сценарії бронювання готелю чи виступ екскурсовода, дають студентам можливість відчувати себе фахівцями в обраній сфері [55, с. 48-50].

Розглянемо метод проектів, що був запропонований У. Кілпатріком та передбачає виконання конкретного практичного завдання індивідуально чи у парі. Студенти можуть проводити дослідження, брати інтерв'ю, робити фото чи відео, а потім презентувати свої знахідки у формі презентації, доповіді чи письмової роботи [23]. Цей метод вимагає творчого підходу та сприяє формуванню навичок самостійної та пошукової роботи у студентів. Роль викладача полягає в консультуванні та коригуванні роботи студентів.

До того ж, вивчення англійської мови за професійним спрямуванням передбачає активний обмін інформацією за допомогою англійської мови та розвиток комунікативних вмінь для вирішення професійних завдань. Для успішного спілкування з носієм мови необхідне не тільки володіння лінгвістичним кодом, але й майстерність використовувати мовленнєві засоби в різних ситуаціях, вміння вести розмову, звертатися до співрозмовника, вибирати теми для обговорення, а також використання стратегій у разі виникнення труднощів у спілкуванні та оцінювання акту комунікації [62].

Отже, головною метою навчання є відповідність уявленням студента щодо його майбутньої професійної діяльності та підтримання його мотивації вивчати англійську мову як засіб стати освіченою, конкурентоспроможною та успішною особистістю [71]. Так, студент має змогу формувати та вдосконалювати свої професійні та комунікативні навички, використовуючи творчий підхід та брати участь у спілкуванні, розкриваючи важливі якості особистості в сучасній освіті [13].

Під час вивчення англійської мови в контексті професійної підготовки вишу, студентам необхідно засвоїти ключові терміни в їхній майбутній сфері діяльності, наприклад, права або маркетингу, оскільки без базових знань стає складним розуміння специфічної фахової лексики [42, с. 104]. Викладання англійської мови за професійним спрямуванням має відбуватися паралельно з професійною підготовкою. Наприклад, студентам-юристам на початковому етапі навчання слід поєднувати вивчення мови й основи права з метою застосування англійської для вирішення

актуальних професійних завдань. У процесі навчання англійської мови слід звернути увагу на певний правовий контекст, оскільки існує глибокий зв'язок між мовою та юридичними системами, а також їхніми особливостями [59, с.43]. До того ж, вивчення англійської мови для юридичної галузі включає в себе використання лінгвістичних методів для розуміння природи права і юридичних процедур. Однією з особливостей є вивчення студентами лексики, яка є характерною саме для правової галузі. Під час перекладу юридичних текстів важливо враховувати, що кожна країна має свою юридичну систему та відповідну термінологію [72, с. 884]. Система вивчення мови з професійним спрямуванням повинна ґрунтуватися на трьох основних принципах: мотивації, комплексному підході до навчання та професійній спрямованості [67, с. 89].

Навчання англійської мови за професійним спрямуванням базується на термінології, що характерна для конкретної професійної групи [57, с. 330]. Вимоги до професійно орієнтованого вивчення англійської мови для студентів юридичних факультетів включають ознайомлення із загальною та юридичною терміносистемами, читання аутентичних текстів, формування самостійних навичок створення індивідуального словника та розвиток комунікативних умінь у типових ситуаціях щоденного спілкування, які є необхідними для професійної взаємодії [66, с. 781].

Враховуючи особливості формування професійної іншомовної компетентності у майбутніх юристів (визнання значущості вивчення англійської мови як інструменту міжнародного професійного спілкування; подолання невпевненості та страху помилок), були визначені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови, що сприяють формуванню цього особистісного феномена представників юридичної професії: забезпечення іншомовної професійної спрямованості в навчальному процесі, стимулювання самостійної роботи, створення позитивного соціально-психологічного клімату під час вивчення англійської мови, впровадження особистісно орієнтованих методів діалогового та ігрового навчання для формування професійної іншомовної компетентності у майбутніх юристів [67]. Зазначено, що особлива увага в навчанні

майбутнього юриста приділяється оволодінню англійською мовою, забезпеченню можливості її використання в ході навчання та подальшої професійної діяльності [59].

Беручи до уваги роль комунікативної компетентності в юридичній діяльності, де професія вимагає високого рівня мовленнєвої відповідальності, процес навчання англійської мови у вищих закладах освіти з юридичним спрямуванням націлений не лише на вивчення англійської мови як інструмента загального спілкування, але й на її застосування в професійній діяльності [67, с. 90]. Мета полягає в тому, щоб студенти могли використовувати англійську мову у своїй професійній діяльності для вирішення завдань, що виникають у процесі юридичної практики, та вести ефективну комунікацію [59, с. 44].

Термін "професійна іншомовна компетентність юриста" визначається як інтегративна характеристика особистості фахівця у галузі права, що дозволяє йому розуміти правову інформацію англійською мовою, ефективно застосовувати її у професійній діяльності та бути здатним до здійснення юридичної діяльності на міжнародному рівні [66, с. 780-781]. Розвиток цієї компетентності відбувається завдяки практичній діяльності юриста.

З урахуванням вимог ринку праці та реальних знань, вмінь і навичок мовленнєвої підготовки юристів, особливу увагу слід приділяти наближенню навчання до практичних потреб студентів та використанню інтерактивних методів. Рекомендується використовувати навчальний матеріал, що відображає актуальні проблеми юридичної сфери та застосовувати методи, що спрямовані на всебічний розвиток студентів [59].

Використання ділових ігор є потужним засобом підготовки майбутніх фахівців до іншомовного спілкування та формування в них професійно значущих якостей у контексті комунікативних ситуацій [55, с. 49]. У процесі застосування ігор кожен учасник має чітке уявлення про свої обов'язки та методи їх виконання. При цьому моделювання умов професійної діяльності є необхідною складовою ділових ігор.

Наприклад, під час вивчення теми "At the Customs" студентам доручається розігрувати ситуацію на митниці, де враховуються всі положення митних правил та контролю [55, с. 47-48]. Або ж, під час теми "At the Trial," студенти можуть провести заняття-суд, щоб отримати уявлення про процедуру прийняття судового рішення, взявши участь у рольовій грі судового процесу [59].

Інтегровані заняття, де поєднуються різні дисципліни навколо однієї теми, також виявляються ефективними. Це дає студентам можливість глибше засвоїти матеріал і відчувати особливості країни, зокрема під час вивчення "The System of Courts in Great Britain" [67, с. 90].

Дебати також є важливим елементом дискусійного процесу, де студенти висловлюють свої погляди та обговорюють ідеї, використовуючи аргументацію "за" і "проти" в спокійній та дружній атмосфері [23; 27].

Використання комбінованого навчання дозволяє викладачу ефективно використовувати переваги традиційного та електронного навчання для підвищення результативності навчання. Це досягається через систематичну оцінку взаємодії різних компонентів та інтеграцію навчальних ресурсів. Змішане навчання спрямоване на оптимізацію використання ресурсів та ефективне використання часу, створюючи відкрите навчальне середовище, де студенти можуть активно контролювати свій навчальний процес [21, с. 94-99].

Впровадження моделі змішаного навчання передбачає використання мультимедійних та віртуальних ресурсів під час проведення занять в аудиторії, використання спеціальних веб-сайтів для підтримки змішаного навчання, а також використання систем управління курсом для організації дистанційного навчання [9, с. 87-88].

Організаційно є чотири можливі сценарії змішаного навчання для майбутніх юристів, включаючи аудиторні заняття, доповнені Інтернет-ресурсами. Це може включати використання онлайн-граматики, словників, тренувальних вправ та тестів для підтримки аудиторних занять [74, с. 200-204]. Такий підхід особливо актуальний

для юридичної професії, де важливо володіти логічним та фактологічним викладом даних, а також формувати письмові перекладацькі навички для точної передачі спеціалізованої інформації [59, с. 44].

За таких умов переклад стає не лише інструментом отримання професійної інформації, який значно розширює сферу спеціалізованих знань, але й методом для типологічного вивчення мов [51, с. 77]. Це дозволяє виявити національно-культурну специфіку рідної та об'єктної мови.

Щодо аудиторних занять, їх можна доповнювати онлайн-компонентами комунікативної спрямованості. Наприклад, студенти отримують завдання через електронну пошту або навчальну платформу, які контролюються викладачем. Також може бути організована комунікація студентів з носіями мови через соціальні мережі тощо [20 с. 52]

До того ж, оволодіння майбутніми юристами різними стратегіями читання є важливим для їхньої професійної діяльності. Наприклад, застосування пошукового читання, яке включає текстові матеріали для детального аналізу, може доповнюватися аудиторними заняттями із вивченням онлайн-текстів детективного жанру на навчальних платформах, таких як Moodle [45, с. 218-224]. Онлайн-тексти детективного жанру мають характеристики професійних текстів для юристів і відображають логіку пошуку та обробки інформації, що робить їх значущими для практичного навчання [25; с. 59]. Так, детективні тексти стають базою для створення різних видів мовленнєвих висловлювань, таких як монологічні, діалогічні та полілоги, які імітують реальні ситуації професійного спілкування юриста [66, с. 780].

До того ж, ефективним вважається чергування аудиторних та онлайн-занять, що включають групову роботу над проектами, презентації та віртуальні зустрічі між учасниками [32, с. 226]. Ця форма змішаного навчання сприяє розвитку вмінь професійного англomовного діалогічного та монологічного мовлення та дискусії.

У межах практичних занять важливим є використання сучасних освітніх технологій для моделювання ситуацій професійного спілкування юристів, таких як рольові ігри, проблемні завдання, проекти та кейс-технології.

Ще одним ефективним методичним прийомом для використання на практичних заняттях є симуляція судових процесів та слідчих дій на основі Інтернет-технологій [72]. Важливим є також проведення дискусій на професійні теми в Інтернет-середовищі, що сприяє розвитку вмінь аргументації учасників. Традиційними є інтернет-конференції студентів, де вони можуть виступати з презентаціями щодо проблем своїх курсових проектів, що сприяє закріпленню матеріалу та розвитку вмінь говоріння, зокрема, монологічного мовлення. Так, віртуальне навчання включає самоосвіту під керівництвом викладача-куратора та віртуальну аудиторію для групової роботи [53, с. 37].

При цьому, модель змішаного навчання, яка є дуже важливою та ефективною у вивченні англійської мови, ставить перед викладачем декілька ключових завдань. По-перше, важливо правильно структурувати навчальний матеріал. Основне завдання викладача полягає в тому, щоб чітко визначити, який матеріал буде вивчатися в аудиторії, а який можна передати для самостійного вивчення в дистанційній формі, враховуючи рівень складності та час, необхідний студентам для виконання завдань і вправ [41, с. 110]. Таким чином, модель змішаного навчання передбачає створення електронних курсів, банку завдань, інтерактивних завдань та відеоматеріалів для самостійної роботи студентів на платформі MOODLE. Крім того, розробка методичних матеріалів у системі eUniversity є важливою частиною цієї моделі.

Як бачимо, електронне навчальне середовище виявляється більш продуктивним у порівнянні з друкованими матеріалами, сприяючи активізації та індивідуалізації студентської роботи і забезпечуючи ефективний контроль знань [20, с. 52–53].

2.2. Особливості використання соціальних мереж у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти

Згідно з чинними освітніми стандартами, студенти у нелінгвістичних вищих навчальних закладах вивчають філологічну дисципліну «Іноземна мова за професійним спрямуванням», мета якої полягає в розвитку здатності спілкуватися на професійні теми в межах іноземної мови, у нашому випадку англійської [2;3;4]. Так, вивчення англійської мови за професійним спрямуванням передбачає володіння навичками професійної взаємодії, включаючи чотири основних види діяльності: говоріння, аудіювання, читання та письмо [62; 71].

Стандартний метод викладання фахової англійської мови, також відомий як "традиційний" або "класичний", передбачає використання підручника, дошки, наочних засобів, а також виконання студентами вправ у зошитах та парну роботу. На жаль, цей підхід не сприяє розвитку творчих здібностей студентів, оскільки завдання не сприяють інтерактивності та взаємодії студентів із навчальним матеріалом [30]. Він характеризується відсутністю новаторства та імпровізації. Студенти точно знають, що вивчатимуть конкретну тему та виконуватимуть визначені завдання у певний день. У режимі інтерактивності навчання відбувається постійна взаємодія між студентами, викладачем та навчальним матеріалом, в якій студент опиняється в умовах професійної взаємодії, спілкуючись англійською та відтворюючи ситуації з професійної діяльності [40, с. 220–221].

Багато методів, таких як рольові та ділові ігри, конференції, брейн-ринги, методи мозкового штурму та інші, сприяють формуванню професійної компетентності та ефективному вивченню англійської мови за професійним спрямуванням. Зокрема, використання соціальних мереж є ефективним інструментом вивчення англійської мови. Надамо визначення терміну "соціальна мережа". Отже, соціальна мережа – це специфічна структура, створена групою осіб, і зараз більшість має на увазі онлайн соціальні мережі [45; 53].

Використання соціальних мереж у процесі вивчення англійської мови, зокрема в професійному контексті, стає все більш популярним. У визначенні соціальних мереж, які часто розглядаються як онлайн-платформи, важливу роль відіграє створення структури. Метод використання соціальних мереж у вивченні англійської мови передбачає активну участь викладача та студентів, які створюють свої аккаунти та об'єднуються у групи для спільного спілкування та обміну знаннями [21, с. 96-98]. До того ж, студенти можуть публікувати текстові, аудіо та відеофайли, обмінюватися ними і виправляти один одного. Зокрема, впровадження методу передбачає послідовні етапи Engage (залучення студентів, активізація навчальної діяльності, запрошення на підписку), Study (безпосереднє навчання, опанування нового матеріалу) та Activate (закріплення вивченого, або "активація" досвіду) [15, с. 97-98].

Розглянемо основні соціальні мережі, які можна ефективно використовувати для навчання студентів англійської мови за професійним спрямуванням.

Проаналізуємо особливості використання соціальної мережі Facebook, яка може бути ефективною у процесі вивчення лексичних і граматичних тем на будь-якому етапі навчання, зокрема, для контролю різних видів мовленнєвої діяльності студентів. З огляду на те, що багато здобувачів освіти користуються мобільним застосунком для швидкого доступу до спільного спілкування, використання сторінок або груп на Facebook в навчальних цілях може мати різні варіанти. Створення групи дозволяє активно обговорювати питання і спілкуватися, в той час як сторінка може служити для просування інформації. Група може бути приватною, закритою або відкритою для всіх бажаних. Викладач створює пости, до яких студенти можуть долучатися, обговорюючи завдання або надаючи відповіді в коментарях [39, с. 161]. Важливо відзначити, що система оповіщень автоматично попереджає, коли хтось взаємодіє з контентом. Також, можливо взаємодіяти за допомогою "дружби", коли ви підписуєтеся на оновлення статусів і можливості коментувати та виправляти помилки в дописах одне одного [45].

Мережу можна використовувати для постановки складних питань, наприклад: “Evaluate the situation, pros and cons, ways of solving the problems” або “You are offered a patient card with all the analyses characteristics, discuss the diagnosis and possible treatment of the patient”. Також можна давати граматичні завдання, наприклад: “Open the brackets in the following statements using the conditional sentences”.

Використовуючи соціальну мережу Facebook, можна запропонувати студентам провести освітні конференції, захисти наукових робіт та зайнятися розробкою рекламного банеру до них.

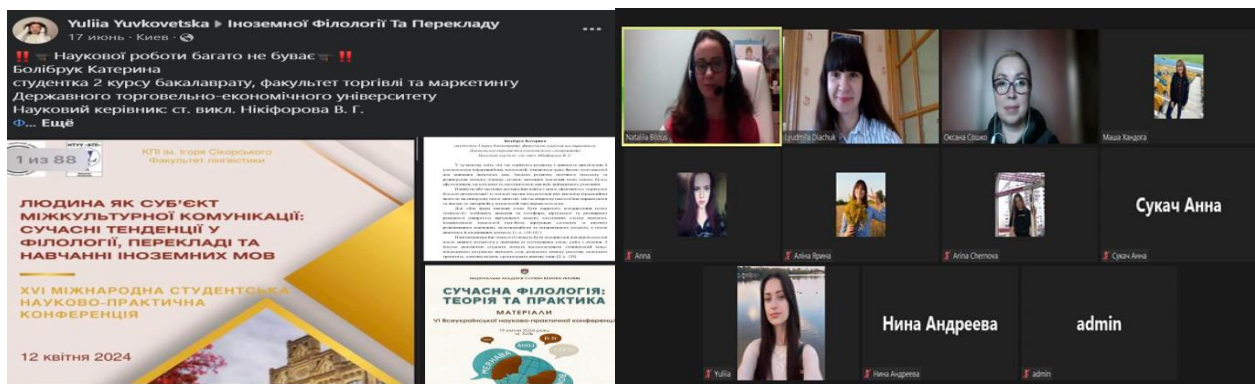

Рис.1.1. Приклад проведення освітніх дебатів у мережі Фейсбук (фото взято зі сторінки кафедри Іноземної філології та перекладу ДТЕУ у Facebook <https://www.facebook.com/profile.php?id=100022349410072>)

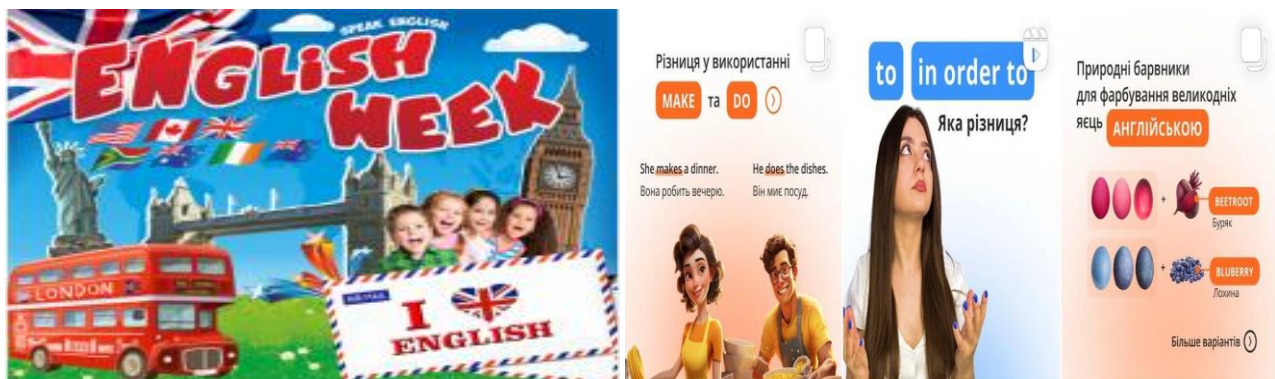
Перейдемо до аналізу особливостей соціальної мережі Twitter, використання якої не так поширене серед українських студентів, як попередньої [39; 53; 64]. Twitter можна ефективно використовувати за умови необхідності швидкого вирішення питань, мозкового штурму, наприклад, “Bankruptcy: what to do”; “A terminally ill patient, the solution on euthanasia is to be made, etc...” [73].

У свою чергу, мережа YouTube надає можливість студентам підписуватися на канали один одного або створювати викладачем чи академічною групою власний канал [60; 69]. Так, викладач та студенти можуть завантажувати відео з оригінальних джерел, власноруч створені відео фрагменти або навіть презентації PowerPoint. Онлайн платформа також надає можливість коментарів та обміну зворотним зв'язком. З огляду на переважне використання відео у цій мережі, рекомендується

використовувати її для навчання студентів аудіювання та говоріння. Викладач може надавати завдання, такі як перегляд відео англійською мовою та обговорення його змісту, створення власного відео контенту за певною темою або пошук цікавого відеоматеріалу [47; 53]. На каналі також представлено різноманітні відео на фахові теми, такі як: медицина, економіка, менеджмент, маркетинг, психологія, міжнаодне право тощо.

Проаналізуємо переваги інтерактивної платформи Skype, що забезпечує можливість організації онлайн-спілкування в реальному часі, дозволяючи студентам і викладачам обмінюватися статусами та ділитися важливими моментами навчання. Використовуючи як аудіо, так і відео формати, студенти можуть ефективно проводити обговорення актуальних питань і тем у групах, що спрощує організацію занять, заощаджуючи час і ресурси та дозволяє взаємодіяти в будь-який зручний момент чи з віддалених місць [21; 48]. Наприклад, викладач може надати студентам завдання, що спрямовані на обговорення таких тем, як "Пошук роботи" або "Історія бренду". Кожен студент готує свою доповідь з обраного питання, і під час сесії Skype всі учасники діляться своїми думками, створюючи атмосферу живої дискусії, схожої на заняття в аудиторії, проте перебуваючи вдома.

Використовуючи соціальну мережу Instagram для навчання англійської мови доцільно буде запропонувати студентам розробити та розмістити інформаційні банери на певну тематику з їх подальшим колективним обговоренням та коментуванням (Рис.1.2.)

Наступна мережа LiveJournal дозволяє вести блог та коментувати записи інших студентів, наприклад, викладач створює обліковий запис та публікує інформацію, якою ділиться зі студентами, отримуючи при цьому зворотний зв'язок [54].

Основні переваги використання соціальних мереж, на думку вітчизняних та зарубіжних методистів включають: активізацію когнітивної діяльності студентів, спільність зі студентами, постійний зв'язок з ними, креативний підхід до роботи, відсутність географічних обмежень, а також можливість навчання та закріплення різних видів діяльності при виборі відповідної соціальної мережі для навчання. Також значущою перевагою є можливість використання великого обсягу інформації, текстових посилань та відео з різних тем, що розширює уявлення студентів про навчання та спонукає їх до пошуку нетрадиційних методів роботи. До того ж, за допомогою соціальних мереж відбувається інтерактивне включення студентів в англomовну комунікацію та створення мовного середовища.

Як бачимо, у процесі впровадження інноваційних підходів у навчанні, що вдало поєднуються з традиційними технологіями, змінюється роль викладача, чиє основне завдання полягає в підтримці та спрямуванні розвитку особистості студентів та їх творчого пошуку [29, с. 212]. Використовуючи соціальні мережі, необхідно переглянути організаційні форми навчальної роботи: збільшити самостійну індивідуальну та групову роботу студентів, відмовитися від традиційних лекцій на користь активних методів викладання, таких як пояснювально-ілюстративний метод, і розширити обсяг практичних та творчих завдань із пошуковим та дослідницьким характером [38, с. 43].

Недоліками використання соціальних мереж є психологічні упередження переходу від класичної моделі до "інтернет-освіти", відсутність ретельного планування роботи в мережі або неправильний вибір платформи для певного виду діяльності, несерйозне ставлення студентів до роботи в мережі, розглядаючи її як

розвагу, а не освітнє середовище. Однак, останній недолік обумовлений недостатньою освітньою роботою зі студентами з боку викладачів.

Застосування соціальних мереж для навчання англійської мови за професійним спрямуванням є прогресивним інтерактивним методом, який сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів і розвитку мотивації. Вважаємо доцільним використання мереж, таких як Facebook, Instagram, YouTube, для вивчення економічної, юридичної чи медичної термінології.

Для ефективного використання мережевих ресурсів у навчальних цілях необхідно провести ґрунтовну науково-дослідницьку роботу, що дозволить визначити загальні та конкретні принципи роботи, критерії відбору ресурсів соціальних мереж, веб-сайтів та матеріалів, а також суттєво оновити арсенал методичних засобів і прийомів навчання. Дослідження інноваційних методологічних підходів надають викладачам можливість впроваджувати та вдосконалювати нові методи роботи, підвищувати ефективність навчального процесу та рівень знань студентів.

Впровадження інноваційних методів суттєво покращує якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення англійської мови, а також створює умови для співпраці між викладачами і студентами [38, с. 42]. Формування комунікативної та міжкультурної компетентності стає неможливим без практики спілкування, а використання ресурсів Інтернету під час занять з англійської мови виявляється невід'ємною: віртуальне середовище дозволяє обговорювати актуальні теми з реальними співрозмовниками [39]. Важливо пам'ятати, що Інтернет – це лише допоміжний технічний засіб навчання, і для досягнення найкращих результатів використання його необхідно правильно інтегрувати в процес навчання. Таким чином, вивчення англійської мови стає ефективним завдяки комплексному застосуванню новітніх інноваційних технологій і залежить від здатності викладача застосовувати гуманістичний підхід до навчання та розуміння необхідності відмови від авторитарного методу викладання.

Розглянемо принципи впровадження інноваційних методів, що включають наступні аспекти: наявність технічного обладнання (комп'ютери, ноутбуки, доступ до Інтернету, відповідне програмне забезпечення); зручність для студентів (їхній рівень навичок у роботі з операційною системою); системність (організація послідовного викладання матеріалу та завдань для перевірки знань); справедливість і відкритість (оцінки чи коментарі повинні бути обґрунтованими); креативність (наявність різноманітних завдань за характером відповідей, заохочення викладачем творчого підходу студентів у виконанні завдань); систематичність (проведення занять за зазначеним графіком, регулярно, без різких перепадів активності в Інтернеті в один день та тижневої паузи), індивідуальний підхід (завдання надаються та оцінюються з урахуванням індивідуальних особливостей сприйняття інформації та типу темпераменту кожного студента) [23; 27; 35; 50].

Беручи до уваги принципи методу, необхідно враховувати специфіку соціальних мереж, які можна використовувати у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням [51, с. 78].

Метод використання соціальних мереж є відносно новим і потребує ретельної підготовки викладачів, розробки завдань, реалізації державних програм, що спрямовані на інформатизацію освіти, створення бази даних у викладанні англійської мови. Перспективним, на нашу думку, є проведення подальших досліджень якості навчання у процесі використання соціальних мереж, що сприятиме розвитку комунікативних умінь студентів, удосконаленню шляхів запам'ятовування лексичних одиниць, подоланню мовних бар'єрів тощо.

2.3. Впровадження інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням в структуру заняття

Існують два основні напрямки запровадження інновацій у навчальний процес:

1. **Модернізація традиційних підходів.** Цей напрямок зосереджується на вдосконаленні організації засвоєння вже визначених моделей та досягненні чітких стандартів. Оновлення навчального процесу відбувається на основі класичних дидактичних завдань, спрямованих на репродуктивне навчання. При цьому навчання розглядається як "технологічний" процес із точно встановленими та детально описаними очікуваними результатами.
2. **Інноваційний підхід.** Основною метою цього підходу є розвиток здатності студентів до освоєння нового досвіду через формування творчого та критичного мислення. Цей підхід включає застосування методів навчально-дослідницької діяльності, рольових імітацій та моделювання [55, с. 100–106].

Інновації у вищій освіті охоплюють такі напрямки: а) формування електронної бази даних щодо інноваційних рішень у сфері вищої освіти, а також проведення науково-дослідних (фундаментальних і прикладних) та навчально-методичних робіт, пов'язаних із проблемами професійної освіти; б) аналіз, систематизація та поширення найкращих практик з України, Європи та інших країн світу; в) організація та проведення наукових конференцій, семінарів і тренінгів, присвячених інноваційним методикам викладання гуманітарних і природничо-математичних дисциплін для професійної аудиторії [32, с. 226–228].

Університети, як традиційні центри освіти, науки та просвітництва в Україні, прагнуть поєднати багатовікові національні традиції системи вищої освіти із сучасними інноваційними методиками та світовими тенденціями. У цьому контексті можна виділити особливості інноваційної діяльності університетів: орієнтація освітньої політики на загальноєвропейські стандарти, особистісно-орієнтоване навчання, впровадження новітніх методів і технологій навчання, активне використання сучасних інформаційних технологій та інтернету, модернізація змісту вищої освіти відповідно до сучасних суспільних вимог і запитів [22, с. 31–32]. Сюди ж відносяться створення авторських методик та підручників, розвиток багаторівневої освітньої системи тощо.

Водночас, традиційна модель освіти здебільшого базується на запам'ятовуванні та відтворенні інформації, яку відбирає викладач. Такий підхід передбачає авторитарну роль викладача, тоді як студент залишається пасивним споживачем знань. Завдяки впровадженню інноваційних методів навчання у вищих навчальних закладах студенти отримують більше можливостей для творчого самовираження та активного пошуку знань. Це також сприяє підвищенню їхньої мотивації до навчання, а здобуті знання, вміння та навички готують їх до вирішення професійних проблемних ситуацій [33, с. 151–153].

Для досягнення поставлених завдань використовуються різноманітні методи викладання та подання інформації. Метод викладання, як загальнодидактичне поняття, визначається як «сукупність засобів і прийомів взаємодії учасників освітнього процесу, спрямованої на досягнення навчальних цілей, виховання та розвитку особистості». Оскільки ці форми взаємодії між викладачем і студентом мають універсальний характер та застосовуються у різних дисциплінах, їх традиційно поділяють на методи викладання (демонстрація, пояснення, організація тренувань, практичної діяльності, корекція, оцінка) та методи навчання (знайомство з матеріалом, його усвідомлення, тренування, практика, самооцінка, самоконтроль) [23, с. 97]. Цей поділ базується на суб'єкті дії: прийоми діяльності викладача називають методами викладання, а дії студента – методами навчання [38, с. 43].

Як ми зазначали раніше, існує багато освітніх платформ та інструментів, корисних як для шкільних учителів, так і для викладачів вишів під час планування занять. Серед них: Edmodo (альтернатива Moodle), EduBlogs (безпечне середовище для ведення блогів), Skype (інструмент для онлайн-співпраці та навчання), Wikispaces (можливість ділитися уроками й матеріалами онлайн), Quora (для обміну думками з професіоналами), StudySync (зручний інструмент для викладання, включаючи цифрову бібліотеку та мультимедійні уроки), Teachers Pay Teachers (платформа для обміну ресурсами серед колег), Carzles (додатки з мультимедіа, фото, відео та документами), Prezi (для створення презентацій), Wordle (генератор хмар слів для

лексичних вправ), Quizlet (для створення навчальних карток), YouTube (величезна кількість навчальних матеріалів), AudioBoo (запис аудіо).

Електронні підручники – це ще один важливий інструмент, який може включати тестові завдання, презентації, відео та фільми, які обирає викладач відповідно до теми заняття [8; 14]. Під час практичних занять студенти можуть використовувати мультимедійні програми, електронні та онлайн-словники (наприклад, «Lingvo», «Multitran», «McMillan Online Dictionary»), а також мультимедійні енциклопедії та довідники. Використання інтерактивної дошки та мультимедійного проектора є додатковим засобом, що підвищує ефективність навчального процесу, оскільки значно активізує студентів і прискорює засвоєння матеріалу [61, с. 159].

Методи дискусій, «круглого столу», експертних груп, конференцій, форумів або дебатів доцільно застосовувати на завершальних етапах вивчення англійської мови за професійним спрямуванням, коли студенти автоматизують свої мовленнєві навички. Вони повинні бути готові використовувати матеріал для обговорення проблеми, аргументації своїх поглядів та вираження схвальної або критичної позиції, а також для ведення дискусій і захисту своїх точок зору.

Метод проектів, розроблений американським педагогом У. Кілпатріком на початку ХХ століття, передбачає виконання практичних завдань індивідуально або в пара [38; 46]. Студенти можуть проводити дослідницьку роботу, брати інтерв'ю, проводити опитування або робити фото- чи відеоматеріали, а потім презентувати свої результати у формі презентації, доповіді або письмової роботи. Цей метод сприяє розвитку творчих здібностей та формуванню навичок самостійної дослідницької діяльності. Роль викладача при цьому полягає в консультуванні та корекції.

Інтерактивні ігри є ще одним інноваційним методом навчання англійської мови за професійним спрямуванням, що максимально наближає студентів до реальних умов професійної діяльності. Наприклад, під час бінарного практичного заняття з кримінального права та англійської мови на тему «Домашнє насильство» студентам-юристам було продемонстровано мультимедійну презентацію англійською мовою,

яка висвітлювала природу, типи домашнього насильства, його причини та можливі способи вирішення цієї проблеми. Після перегляду студентам запропонували англійською мовою відповісти на питання за змістом презентації:

1. Які види домашнього насильства були розглянуті у презентації? (What are the various types of domestic violence covered in the presentation?)
2. Хто може стати жертвою домашнього насильства? (Who are the possible victims of domestic violence?)
3. Яке значення має освіта у запобіганні та зменшенні домашнього насильства? (What is the role of education in preventing and reducing domestic violence?)
4. Скільки видів домашнього насильства ви можете назвати? (How many types of domestic violence can you list?)
5. Які методи маніпуляції використовують кривдники? (What manipulation tactics do abusers employ?)

Наведемо ще один приклад інтерактивної гри. Під час заняття з кримінального права студенти працюють над темою «Види злочинів» («Types of Crimes»). На початку заняття їм викладач ознайомлює студентів з новою професійною термінологією, яка відображається на мультимедійній дошці. Студенти переглядають презентацію, що висвітлює ключові поняття злочину, його предмет і мотиви, а також різноманітні типи злочинів. Після завершення перегляду кожен студент повинен відповісти на запитання за матеріалом презентації, які демонструвалися на дошці:

1. What are the main definitions of a crime presented in the slides? (Які основні визначення злочину були представлені на слайдах?)
2. Can you explain the difference between a felony and a misdemeanor? (Чи можете ви пояснити різницю між тяжким та злочином середньої тяжкості?)
3. What are some common motives for committing crimes mentioned in the presentation? (Які найпоширеніші мотиви вчинення злочинів згадувалися в презентації?)

4. What types of crimes are categorized as violent crimes?
(Які види злочинів відносяться до насильницьких злочинів?)

5. How are property crimes defined, and what examples were provided?
(Як визначаються злочини проти власності, і які приклади були наведені?)

6. What are white-collar crimes, and how do they differ from blue-collar crimes?
(Що таке злочини вищого світу (white-collar crimes) і чим вони відрізняються від злочинів «робочого класу» (blue-collar crimes)?)

На наступному етапі кожен студент отримав картку із завданням. На ній були написані речення для вибору правильних варіантів та для кращого розуміння стилістики юридичної англійської мови. За необхідності студенти мали можливість використовувати електронний словник для допомоги у виконанні завдання.

Приклади речень наведені нижче:

1. If you don't want someone to vandalize your car, you should park it in a secure area. (Якщо ви не хочете, щоб вашу машину пошкодили, паркуйте її в безпечному місці.)

2. She always carries her handbag close to her so that no one will pickpocket/steal it. (Вона завжди тримає свою сумку близько до себе, щоб ніхто не зміг її обікрасти.)

3. When the man entered the store, the security guard noticed him acting suspiciously and suspected him of shoplifting/stealing. (Коли чоловік зайшов у магазин, охоронець помітив, що він поводиться підозріло, і запідозрив його в крадіжці.)

4. If you want to avoid being robbed, you should be aware of your surroundings when walking alone at night. (Якщо ви хочете уникнути пограбування, слід бути уважним до оточення, коли йдете самотійно вночі.)

5. The police arrested the suspect after he was caught attempting to break into/rob a car. (Поліція затримала підозрюваного після того, як його спіймали на спробі вчинити крадіжку автомобіля.)

Під час інтегрованого практичного заняття з адвокатури та англійської мови на тему «Адвокатська практика» студенти закріплюють навички планування і

управління робочим навантаженням із використанням засобів ІКТ. Спочатку їх ознайомлюють з новою англомовною лексикою з теми, яка візуалізована на мультимедійній дошці. Після ознайомлення з юридичними термінами англійською та корекції вимови, майбутнім адвокатам пропонують переглянути анімаційні ролики, що ілюструють основні обов'язки юриста та процес захисту клієнта в суді. Під час перегляду студенти записують ключові фрази та опрацьовують текст англійською мовою «Адвокати у Великобританії». По завершенні роботи з текстом вони відповідали на запитання, що з'явилися на мультимедійній дошці:

1. What qualifications are needed to become a barrister in Great Britain? (Які кваліфікації потрібні для того, щоб стати адвокатом у Великобританії?)
2. What is the significance of the Bar Council in the UK? (Яке значення має Адвокатська рада у Великобританії?)
3. How does a barrister's role differ in civil cases compared to criminal cases? (Чим відрізняється роль адвоката в цивільних справах від кримінальних?)
4. What types of legal issues can solicitors assist with? (З якими юридичними питаннями можуть допомогти юрисконсульти?)
5. What are the ethical obligations of barristers in their practice? (Які етичні обов'язки мають адвокати у своїй практиці?)
6. How does the system of chambers work for barristers? (Як працює система палат для адвокатів?)
7. What is the role of advocacy in a barrister's work?(Яка роль адвокації у роботі адвоката?)
8. What continuing professional development opportunities are available for barristers? (Які можливості для безперервного професійного розвитку доступні адвокатам?)

Існує кілька інструментів на основі штучного інтелекту, які забезпечують перевірку орфографії та граматики тексту. Один з таких інструментів – Grammarly (www.grammarly.com). Він пропонує лінгвістичні рекомендації та налаштовує текст за

певними параметрами, такими як цільова аудиторія, рівень офіційності, сфера, тон, та намір.

У процесі впровадження інструментів штучного інтелекту в освітній процес необхідно дотримуватися етичних принципів, щоб ці технології не замінювали викладачів і не порушували правил граматики [29, с. 210–212]. Викладачам важливо бути обізнаними про новітні інструменти на базі штучного інтелекту та віртуальної реальності, щоб успішно інтегрувати їх у навчання англійської мови.

Як бачимо, необхідно забезпечити баланс між використанням технологій штучного інтелекту та роллю викладача в навчальному процесі. Викладачі відіграють ключову роль у формуванні у студентів навичок критичного мислення, творчості та соціальної взаємодії. Саме тому технології штучного інтелекту повинні використовуватися як інструмент для підвищення якості навчання, але не повинні замінювати міжособистісну взаємодію та культурний контекст.

Висновки до 2 розділу

З кожним роком зростає потреба в знанні іноземних мов, а англійська мова продовжує закріплювати свої позиції як глобальна лінгва франка. Багато українських студентів вивчають англійську, щоб вільно спілкуватися в сферах бізнесу, торгівлі, освіти та туризму.

Використання інноваційних методів і технологій у вищій професійній освіті, яка готує кадри для різних галузей, є важливим кроком для оптимізації та модернізації освітнього процесу. Потрібно постійно шукати нові, ефективні підходи до викладання та вивчення англійської мови, адже методики навчання розвиваються разом з розвитком інформаційних технологій та змінами у суспільстві. Інноваційні методи навчання у вишах сприяють активізації творчого потенціалу студентів, допомагають їм краще шукати й використовувати інформацію, підвищують їх мотивацію до навчання та формують навички вирішення професійних проблем.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1. Використання інтерактивних технологій для викладання англійської мови за професійним спрямуванням

У сучасній освітній практиці викладання англійської мови активно використовуються інноваційні підходи, що спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу та адаптацію до потреб сучасних студентів. До таких підходів належать комунікативна методика, змішане навчання (blended learning), інтеграція технологій доповненої реальності (AR) та штучного інтелекту (AI), використання інтерактивних платформ, а також метод проєктної діяльності. Ці підходи забезпечують залучення студентів у навчальний процес на більш глибокому рівні, сприяючи розвитку їхніх практичних навичок спілкування в англійськомовному середовищі. Інтеграція цифрових технологій робить процес навчання гнучким та доступним, даючи можливість студентам індивідуально вибудовувати траєкторію навчання та розвивати критичне мислення [35, с. 170]. Крім того, технології дозволяють підвищити мотивацію студентів, оскільки вони роблять навчання цікавим і динамічним, що є вирішальним для досягнення освітніх цілей [31].

Викладання англійської мови за професійним спрямуванням вимагає особливого підходу, оскільки навчальний процес орієнтується не лише на загальні мовні компетенції, але й на формування спеціалізованих навичок, необхідних у певній професійній сфері. Важливим аспектом є вибір навчальних матеріалів, які відповідають професійним потребам студентів. Це можуть бути автентичні тексти, наукові статті, професійні інструкції або навчальні матеріали, що відповідають стандартам галузі. Інтеграція таких матеріалів дозволяє студентам ефективніше оволодіти спеціалізованою термінологією та навичками спілкування в їхній професійній сфері. Особливого значення набуває формування умінь розуміння фахової літератури, участі в дискусіях на професійні теми та підготовки професійних

презентацій англійською мовою. Викладачі повинні не лише розвивати вміння студентів, а й готувати їх до міжкультурної комунікації в умовах глобалізації ринку праці.

Деякі заклади вищої освіти вже успішно запровадили інноваційні методи викладання англійської мови, досягнувши значних результатів у підвищенні рівня мовленнєвої підготовки студентів. Наприклад, у Київському національному університеті технологій та дизайну активно використовується метод змішаного навчання, що поєднує традиційні аудиторні заняття з онлайн-платформами, такими як Moodle, що дозволяє студентам самостійно працювати з навчальними матеріалами в зручний для них час. У Національному університеті "Києво-Могилянська академія" запроваджено методику проєктного навчання, де студенти працюють над реальними професійними завданнями, які потребують застосування англійської мови, що дозволяє інтегрувати теоретичні знання з практичними навичками. Ще одним прикладом є використання віртуальних симуляцій для тренування професійних ситуацій в Одеському національному політехнічному університеті, де студенти можуть взаємодіяти в умовах, наближених до реальних, що покращує їхні комунікативні здібності та впевненість у застосуванні англійської в професійних ситуаціях [25].

Технології відіграють ключову роль у вдосконаленні викладання англійської мови, надаючи викладачам нові інструменти для інтерактивної, персоналізованої та ефективної освіти. Застосування цифрових інструментів, таких як мультимедійні презентації, електронні книги та інтерактивні дошки, дає можливість зробити навчання різноманітним та адаптивним до індивідуальних потреб студентів. Крім того, сучасні технології дозволяють створювати онлайн-курси, що забезпечує доступ до навчання з будь-якої точки світу. Використання технологій також спрощує оцінювання успішності студентів за допомогою автоматизованих систем перевірки знань, що сприяє більш об'єктивній оцінці їхніх досягнень. У результаті технології

стали невід'ємною частиною сучасної освітньої екосистеми, сприяючи підвищенню якості навчання [35].

Онлайн-ресурси та платформи відкривають широкі можливості для викладання англійської мови, дозволяючи викладачам гнучко організувати навчальний процес та забезпечувати доступ до багатомовних матеріалів. Використання таких платформ, як Coursera, Duolingo, і Quizlet, дозволяє створювати адаптивні курси з інтерактивними вправами та завданнями. Онлайн-ресурси можуть також надавати доступ до автентичних матеріалів, таких як англомовні журнали, відео, подкасти та новини, що допомагає студентам занурюватися в реальне мовне середовище. Платформи для навчання дозволяють студентам спілкуватися з носіями мови або викладачами з різних країн, що сприяє розвитку міжкультурної компетентності. Крім того, ці платформи пропонують автоматизовані системи зворотного зв'язку, які надають миттєві рекомендації щодо поліпшення мовних навичок, що робить процес навчання ефективнішим і зручнішим для кожного учня [20].

Інтерактивні методи навчання мають позитивний вплив на успішність студентів у вивченні англійської мови, оскільки вони сприяють активній участі та заохочують до самостійної роботи. Методики, такі як групові дискусії, симуляції, рольові ігри та навчання через співпрацю, дозволяють студентам зануритися в реальні ситуації використання мови [33]. Інтерактивні підходи також стимулюють критичне мислення, розвивають навички вирішення проблем та роблять навчальний процес динамічнішим. Дослідження показують, що студенти, які беруть участь у таких активних формах навчання, демонструють вищі результати не лише в тестах, але й у довгостроковому засвоєнні знань [38]. Завдяки інтерактивним методам студенти стають більш залученими до процесу навчання, що значно підвищує їхню мотивацію та результативність.

Адаптивні навчальні системи та їх застосування у викладанні англійської мови

Підходи викладання	Характеристика	Приклади впровадження
Використання технологій	Використання мультимедійних засобів, електронних книг, інтерактивних дошок	Введення курсів з використанням VR/AR у Київському університеті
Онлайн-платформи	Інтерактивні курси, автоматизовані системи перевірки, ресурси для співпраці	Coursera, Duolingo, Moodle
Інтерактивні методи	Групові дискусії, симуляції, рольові ігри	Викладання через симуляції в Національному університеті "Києво-Могилянська академія"

Джерело: розроблено автором

Адаптивні навчальні системи стали важливим інструментом у викладанні англійської мови, оскільки вони дозволяють автоматично підлаштовувати навчальні матеріали та завдання під індивідуальні потреби студентів [26]. Ці системи використовують алгоритми штучного інтелекту та аналізують результати учнів у режимі реального часу, щоб надати найбільш релевантні матеріали для подальшого навчання. У контексті викладання англійської мови адаптивні системи допомагають викладачам ефективніше оцінювати прогрес кожного студента, визначати його слабкі місця та пропонувати додаткові матеріали для підвищення мовленнєвих навичок. Наприклад, системи можуть автоматично рекомендувати більш складні граматичні вправи або матеріали на просунутому рівні, якщо студент демонструє високі результати в певних завданнях [53, с. 137]. Таким чином, адаптивні навчальні платформи сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу, створюючи індивідуальні траєкторії навчання для кожного учасника [21, с. 96-98].

Персоналізація навчання стає ключовим аспектом підготовки студентів до професійної діяльності, особливо в галузі викладання англійської мови за професійним спрямуванням. Завдяки персоналізованим підходам студенти можуть вивчати англійську мову у контексті своєї майбутньої професійної діяльності, а

персоналізовані адаптивні системи дозволяють враховувати професійні інтереси студентів і надавати їм спеціалізовані матеріали, пов'язані з їхніми галузями знань [47, с. 253-254]. Наприклад, для майбутніх інженерів система може автоматично підбирати технічну термінологію та фахову літературу англійською мовою, а для студентів медичних спеціальностей – медичні тексти та відеоматеріали. Такий підхід не лише сприяє формуванню лексичної компетентності, а й допомагає студентам розвивати вміння, що будуть безпосередньо необхідні в їхній кар'єрі. У результаті персоналізоване навчання підвищує мотивацію студентів і сприяє їхній успішній підготовці до професійної діяльності.

Адаптивні навчальні системи вже активно впроваджуються у вищих навчальних закладах по всьому світу, показуючи значні результати в покращенні якості навчання. Наприклад, в Оксфордському університеті була впроваджена платформа для вивчення мов, що використовує адаптивні алгоритми для персоналізації навчальних програм студентів. В Національному університеті "Києво-Могилянська академія" студенти використовують адаптивні системи для вдосконалення своїх мовних навичок на основі індивідуальних мовних профілів та професійних потреб. Платформи, такі як Smart Sparrow, вже давно впроваджуються у вищих навчальних закладах США для адаптивного викладання англійської мови та інших дисциплін, де студенти отримують персоналізовані завдання на основі аналізу їхніх попередніх результатів [58]. Це дає змогу забезпечити індивідуальний підхід до кожного студента, підвищуючи його шанси на успіх.

Проектне навчання є однією з найбільш ефективних інноваційних методик у викладанні англійської мови, оскільки воно поєднує мовну підготовку з розвитком практичних навичок через виконання реальних завдань. Основна ідея цього підходу полягає в тому, що студенти працюють над проєктами, які вимагають від них використання англійської мови в контексті вирішення конкретних проблем або створення продуктів, таких як презентації, дослідження або мультимедійні матеріали [22; 27]. До методів проектного навчання належать групова робота, розробка власних

дослідницьких проєктів, рольові ігри та симуляції. Такий підхід дозволяє студентам застосовувати мовні навички в реальних або наближених до реальних умовах, що значно підвищує рівень мотивації та залученості до навчального процесу. Важливим елементом проектного навчання є його інтерактивність та можливість комбінувати мовне навчання з розвитком професійних компетенцій [23].

Проектний підхід у навчанні англійської мови за професійним спрямуванням має низку суттєвих переваг, особливо в підготовці студентів до реальної професійної діяльності. Одна з основних переваг полягає в тому, що студенти мають можливість занурюватися в автентичні ситуації професійної комунікації, де необхідно використовувати англійську мову для вирішення реальних завдань [40]. Це дозволяє їм не лише покращувати мовні компетенції, але й розвивати такі навички, як критичне мислення, командна робота та вміння презентувати свої ідеї. Проектний підхід також сприяє формуванню міждисциплінарних зв'язків, коли студенти можуть використовувати свої знання з інших сфер у мовленнєвому середовищі. Наприклад, інженери можуть створювати технічні звіти англійською мовою, а менеджери – розробляти бізнес-плани для міжнародних компаній. Проектне навчання дозволяє поєднувати теоретичні знання з практичними навичками, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та кращій підготовці студентів до роботи в міжнародному середовищі.

Проектне навчання успішно впроваджувалося в багатьох вищих навчальних закладах і дало відмінні результати в навчанні англійської мови за професійним спрямуванням. Наприклад, в Університеті Ворика (Велика Британія) використовується проектне навчання, де студенти створюють мультимедійні проєкти англійською мовою, поєднуючи вивчення мови з розвитком технічних навичок. У Національному університеті "Львівська політехніка" студенти працюють над розробкою проєктів, пов'язаних з інженерією та технологіями, що вимагає застосування англійської мови для технічного обґрунтування своїх розробок. Ще один приклад – Університет Карнегі-Меллона, де впроваджено міждисциплінарні проєкти,

які включають студентів різних спеціальностей, що працюють у командах над реальними проблемами бізнесу або технологій, використовуючи англійську як основну робочу мову. Ці кейси показують, що проектне навчання допомагає студентам не лише покращувати мовленнєві навички, а й розвивати необхідні професійні компетентності в реальних умовах.

Рис 3.1. Основні аспекти проектного навчання

Джерело: розроблено автором

Інтеграція міждисциплінарних підходів у викладання англійської мови стала актуальною потребою сучасної освіти, оскільки вона сприяє розвитку гнучких навичок та всебічного мислення студентів [37]. Цей підхід передбачає поєднання знань із різних наукових галузей для вирішення складних завдань, де англійська мова використовується як інструмент міждисциплінарної комунікації. Наприклад, інтеграція англійської мови з інженерними науками дозволяє студентам створювати технічну документацію, презентувати наукові дослідження на міжнародних

конференціях або брати участь у глобальних проєктах. Міждисциплінарність також передбачає, що викладання англійської мови адаптується до вимог конкретних спеціальностей, що робить цей процес більш ефективним і релевантним для студентів [54].

Використання міждисциплінарних підходів у професійному навчанні дозволяє створити тісніший взаємозв'язок між різними галузями знань, що є необхідним для сучасної глобальної економіки. Студенти мають можливість формувати не лише комунікативну компетентність, але й формувати аналітичні, креативні та технічні навички, що стає можливим через залучення до спільних проєктів. Наприклад, вивчення англійської мови може бути інтегроване з такими дисциплінами, як економіка, маркетинг, менеджмент, що дозволяє студентам готуватися до роботи в міжнародних компаніях. Взаємозв'язок різних галузей знань забезпечує комплексний підхід до освіти, де студенти вчаться використовувати англійську мову як ключовий інструмент у професійній діяльності, незалежно від галузі. Це підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

3.2. Впровадження проєктно-орієнтованого підходу у викладання англійської мови за професійним спрямуванням

Приклади успішного міждисциплінарного навчання можна побачити в різних вищих навчальних закладах. Наприклад, в університеті Шеффілда (Велика Британія) впроваджено міждисциплінарний підхід до навчання, де студенти інженерних та економічних спеціальностей працюють над спільними проєктами англійською мовою. Це дозволяє їм отримати комплексний досвід використання англійської мови у контексті технічної та економічної комунікації [65]. В Національному університеті "Києво-Могилянська академія" студенти різних факультетів спільно розробляють міждисциплінарні проєкти, що передбачають використання англійської мови для розробки рішень у сферах маркетингу, інженерії та права. Такі кейси демонструють,

як англійська мова може стати основою для інтеграції знань з різних дисциплін, розширюючи горизонти навчання та покращуючи підготовку студентів до сучасних викликів [68].

Гейміфікація у навчанні англійської мови передбачає впровадження ігрових елементів у навчальний процес, що сприяє підвищенню мотивації студентів та покращенню їхніх результатів. Ігрові механіки, такі як нагороди, рівні, рейтинги, бейджі та змагальні елементи, можуть бути інтегровані у різні аспекти викладання мови. Завдяки гейміфікації студенти можуть розвивати свої комунікативно-дискусійні в умовах, де навчання стає цікавим і мотивуючим процесом, схожим на гру. Платформи, такі як Kahoot!, Duolingo та Quizlet, активно використовують ігрові елементи для покращення навчання. Вправи на цих платформах можуть охоплювати граматику, лексику, аудіювання та читання, стимулюючи постійне вдосконалення знань.

Як бачимо, гейміфікація позитивно впливає на мотивацію студентів, оскільки вона додає елемент змагання та миттєвої винагороди за досягнення, що підтримує високий рівень залученості протягом усього курсу. Завдяки таким елементам, як системи нагород та рейтинги, студенти отримують відчуття прогресу та особистого досягнення, що стимулює їх до подальшої роботи [55]. Крім того, гейміфікація дозволяє створювати невимушену атмосферу навчання, що знижує рівень тривожності, характерної для традиційних методів викладання. Це особливо корисно у вивченні англійської мови, де багато студентів відчувають страх помилок або невдач.

Успішні приклади гейміфікації у навчальному процесі можна знайти в багатьох сучасних навчальних платформах та закладах освіти. Наприклад, Duolingo використовує систему рівнів, нагород і щоденних завдань, щоб заохотити користувачів до регулярного вивчення англійської мови, що стало популярним серед мільйонів студентів по всьому світу. У Гарвардському університеті викладачі використовують платформу Kahoot!, що дозволяє створювати інтерактивні вікторини,

де студенти змагаються в реальному часі за правильні відповіді на запитання з граматики та лексики. Ці кейси демонструють, що гейміфікація здатна значно покращити результати навчання та підтримувати високу залученість студентів протягом усього курсу.

У галузі викладання англійської мови постійно змінюються методи, відповідаючи розвитку інформаційних технологій та сучасного суспільства. Сучасний навчальний процес в університетах не можливий без використання інформаційно-технічних засобів для накопичення, оброблення та використання інформації. Викладачі англійської мови повинні вміти знаходити матеріали на різні теми в Інтернеті, адаптувати їх під потреби студентів, користуватися мультимедійними програмами, створювати власні веб-сторінки та блоги. Використання комп'ютерних технологій забезпечує інтерактивне навчання з прямим та зворотним зв'язком, а також індивідуальне навчання для кожного студента. На сьогоднішній день існує безліч освітніх сайтів та інструментів для планування та підготовки до занять, таких як Edmodo, EduBlogs, Skype, Wikispaces, Quora, StudySync, Teachers Pay Teachers, Capzles, Prezi, Wordle, Quizlet, YouTube, AudioBoo та інші. Крім того, електронні підручники з тестовими завданнями, презентаціями та відеоматеріалами є поширеним засобом навчання. Використання мультимедійних програм, онлайн-словників та енциклопедій, інтерактивної дошки та мультимедійного проектора значно підвищує активність студентів на заняттях та полегшує засвоєння інформації [47].

Сучасні підходи до оцінювання знань студентів з англійської мови акцентують увагу на комплексній перевірці всіх видів мовленнєвих діяльності, таких як читання, письмо, аудіювання та говоріння. Відходячи від традиційних письмових тестів, сучасні методики оцінювання все більше орієнтуються на інтеграцію різних видів діяльності, які дозволяють оцінити реальні мовленнєві навички студентів у контексті. Наприклад, під час тестування студенти можуть не лише виконувати граматичні завдання, але й брати участь у дискусіях, писати есе, проводити презентації або виконувати рольові ігри. Це дозволяє викладачам не лише оцінити теоретичні знання,

але й перевірити здатність студентів застосовувати англійську мову у практичних ситуаціях. Такий підхід також включає формативне оцінювання, де акцент робиться на постійному зворотному зв'язку та коригуванні навчального процесу на основі прогресу студента.

Автоматизовані системи оцінювання стають невід'ємною частиною освітнього процесу, особливо в контексті викладання англійської мови [53]. Ці системи дозволяють швидко перевіряти виконані завдання, автоматично оцінювати граматичні помилки, вимову та правильність побудови речень. Використання таких платформ, як Grammarly, ProWritingAid або спеціалізовані системи для тестування, як TOEFL або IELTS, дозволяє не тільки зекономити час викладачів, але й забезпечити об'єктивність та точність оцінювання. Автоматизовані системи також надають миттєвий зворотний зв'язок, що допомагає студентам виправляти помилки в режимі реального часу та поступово покращувати свої вміння говоріння. Крім того, ці технології можуть забезпечувати аналіз прогресу студентів за допомогою збереження історії їхніх оцінок і результатів, що допомагає викладачам краще розуміти динаміку навчання кожного учасника [45].

Кожен метод оцінювання має свої переваги та недоліки, що слід враховувати при його застосуванні у викладанні англійської мови. Наприклад, письмові тести є надійними для оцінки граматики та словникового запасу, однак вони можуть не враховувати комунікативні вміння студентів. З іншого боку, усні іспити або рольові ігри дозволяють оцінити мовлення та спонтанну комунікацію, проте їх суб'єктивність може впливати на точність оцінки. Автоматизовані системи оцінювання забезпечують високу швидкість і точність у перевірці граматичних помилок, однак можуть не завжди адекватно оцінити творчі навички або вимову. Оцінювання, яке базується на постійному зворотному зв'язку, сприяє покращенню результатів студентів, але вимагає більше часу з боку викладачів. Тому важливо знаходити баланс між різними методами оцінювання, щоб забезпечити комплексний підхід до перевірки знань студентів.

Таблиця 3.2.

Оцінювання в різних країнах

Країна	Метод оцінювання	Особливості оцінювання
США	TOEFL, IELTS	Стандартні тести, що оцінюють усі аспекти мови (читання, письмо, аудіювання, говоріння)
Велика Британія	Cambridge English Exams	Тести на різних рівнях володіння мовою, акцент на письмові та усні навички
Україна	Державна підсумкова атестація, ЗНО	Тести з акцентом на граматику, лексику та читання, включає аудіювання
Німеччина	TestDaF	Тест для академічного використання мови, включає письмові та усні завдання
Китай	CET (College English Test)	Визначає рівень володіння мовою серед студентів вишів, орієнтований на академічне навчання

Джерело: розроблено автором

Розвиток критичного мислення є важливим аспектом у навчанні англійської мови, особливо в контексті сучасних освітніх підходів. Одним із основних методів для цього є використання завдань на аналіз текстів, де студенти повинні критично оцінювати інформацію, виокремлювати основні ідеї та формулювати власні думки щодо прочитаного. Дискусії на різноманітні теми, зокрема сучасні глобальні проблеми, допомагають студентам застосовувати англійську мову для аргументації та висловлювання обґрунтованих позицій. Іншим методом є інтеграція завдань, що вимагають вирішення проблем (problem-solving), де студенти повинні критично аналізувати ситуації, пропонувати рішення та обговорювати їх англійською мовою. Ці методи сприяють не лише покращенню мовних навичок, але й розвитку здатності мислити аналітично та критично в умовах англійськомовного середовища [33].

Критичне мислення відіграє ключову роль у підготовці студентів до професійної діяльності, оскільки воно допомагає формувати навички, необхідні для прийняття обґрунтованих рішень та вирішення складних завдань у робочому середовищі. Для студентів, які навчаються за професійним спрямуванням, здатність

критично аналізувати інформацію англійською мовою є важливою, оскільки це дозволяє їм брати участь у міжнародних проектах, проводити дослідження або спілкуватися з іноземними колегами. Наприклад, у сфері менеджменту та бізнесу студенти повинні вміти оцінювати ринки, аналізувати конкурентів та приймати стратегічні рішення. У науковій сфері критичне мислення дозволяє оцінювати наукові статті, обговорювати методи та результати досліджень, що є невід'ємною частиною професійної діяльності. Таким чином, розвиток критичного мислення англійською мовою підвищує здатність студентів адаптуватися до вимог глобалізованого ринку праці.

Однією з успішних практик розвитку критичного мислення є метод дебатів, що широко застосовується у вищих навчальних закладах. Учасники дебатів отримують завдання аргументувати за чи проти певної теми англійською мовою, що стимулює їх критично мислити, досліджувати питання та висловлювати чіткі й обґрунтовані думки [26]. Ще одним ефективним методом є *case studies*, де студенти працюють над аналізом реальних ситуацій із професійної діяльності, що дозволяє їм використовувати англійську мову для вирішення складних проблем. Наприклад, у бізнес-школах кейси з реальних компаній використовуються для аналізу стратегій та прийняття рішень у контексті англійськомовного професійного середовища [58]. Також широко застосовується методика написання есе на критичні теми, що дозволяє студентам формулювати власну думку на основі аналізу наукових статей або іншої літератури. Усі ці практики допомагають студентам ефективно розвивати критичне мислення та адаптувати його до англійськомовного професійного середовища [8].

Автентичні матеріали відіграють важливу роль у навчанні англійської мови, оскільки вони забезпечують студентів реальними автентичними ресурсами, які використовуються у повсякденному житті англійськомовних країн. До таких матеріалів належать статті з газет і журналів, телевізійні програми, інтерв'ю, подкасти, документи, публічні виступи та інші форми комунікації, які не були спеціально створені для навчальних цілей. Використання автентичних матеріалів дозволяє

студентам ознайомитися з різними стилями мови, включно з неформальною та професійною мовою, а також з різними акцентами та діалектами [19]. Це сприяє розвитку вмінь аналізувати контекст і краще розуміти культурні особливості носіїв мови, а також вмінь аудіювання, Автентичні матеріали також допомагають студентам сформувати навички адаптації до реальних ситуацій.

У професійному навчанні англійської мови використання автентичних матеріалів надає студентам можливість підготуватися до викликів у їхній майбутній кар'єрі. Однією з головних переваг є те, що автентичні матеріали дозволяють студентам вивчати професійну лексику та розуміти, як вона застосовується у практичних умовах. Наприклад, студенти можуть працювати з текстами на тему менеджменту, маркетингу, технологій або медицини, що допоможе їм освоїти специфічні терміни, необхідні для їхньої професійної діяльності. Також такі матеріали допомагають студентам ознайомитися з типовими форматами документів, з якими вони стикатимуться в роботі: звіти, технічні описи, дослідницькі статті та бізнес-презентації. Завдяки автентичним матеріалам студенти можуть краще підготуватися до міжкультурної комунікації та успішно використовувати англійську мову в міжнародному професійному середовищі [28, с. 52].

Автентичні матеріали, які широко застосовуються у викладанні англійської мови, включають різні типи джерел. Наприклад, новинні статті з провідних англійських медіа, таких як BBC або The New York Times, використовуються для розвитку навичок читання та аналізу, а також для обговорення поточних подій. В аудіюванні можна застосовувати подкасти та інтерв'ю з професіоналами різних галузей, що дозволяє студентам покращити навички розуміння усної мови. Для розвитку вмінь письма та говоріння викладачі можуть використовувати реальні бізнес-документи або презентації, які допомагають студентам оволодіти мовними конструкціями, що використовуються у професійному середовищі [35].

Таблиця 3.3.

Сучасні методи та аспекти інноваційного навчання

Аспект інноваційного навчання	Роль тьюторства та наставництва	Переваги для студентів
Індивідуалізоване навчання	Тьютори надають індивідуальну підтримку та допомагають адаптувати навчальні матеріали до потреб кожного студента	Підвищення мотивації та ефективності навчання через персоналізовані програми
Професійне спрямування	Наставники допомагають студентам освоювати спеціалізовану англійську мову у контексті майбутньої професійної діяльності	Розвиток спеціалізованої термінології та практичних навичок для різних професійних сфер
Зворотний зв'язок та корекція	Тьютори надають постійний зворотний зв'язок та допомагають студентам виправляти помилки і вдосконалювати мовні компетенції	Покращення мовних навичок завдяки індивідуальному фідбеку та підтримці
Інтерактивне навчання	Наставництво включає інтерактивні завдання, такі як рольові ігри та проєктна робота англійською мовою	Розвиток комунікативних навичок у реальних або наближених до реальних умовах
Міждисциплінарний підхід	Тьютори допомагають інтегрувати англійську мову у навчання за іншими дисциплінами та професіями	Формування комплексних знань та міждисциплінарних компетенцій

Джерело: розроблено автором

Тьюторство та наставництво відіграють важливу роль у викладанні англійської мови, оскільки вони забезпечують індивідуальну підтримку та надають можливість більш гнучко адаптувати навчання до потреб кожного студента [50]. Тьютори допомагають студентам не лише у вивченні теоретичних аспектів мови, але й у практичному застосуванні знань під час комунікації, написання текстів або підготовки до іспитів. Завдяки наставництву студенти можуть отримувати постійний зворотний зв'язок, що допомагає коригувати помилки, закріплювати успіхи та стимулює самостійне навчання. Індивідуальний підхід дозволяє враховувати мовний рівень

студентів, їхні цілі та сфери професійного інтересу, що підвищує ефективність навчального процесу та мотивацію до навчання.

Тьюторство сприяє професійному зростанню студентів, допомагаючи їм розвивати необхідні навички для майбутньої кар'єри в умовах глобалізованого світу. Індивідуальні заняття з тьютором дозволяють студентам краще зрозуміти специфіку англомовної комунікації у професійному контексті, що є ключовим фактором для їхнього подальшого успіху на міжнародному ринку праці. Тьютори допомагають студентам оволодіти спеціалізованою термінологією, практикувати професійну англійську мову в таких сферах, як бізнес, техніка, медицина або право, що підвищує їхню конкурентоспроможність. Крім того, завдяки наставництву студенти можуть розвивати не тільки комунікативну компетентність, але й формувати важливі соціальні навички, такі як лідерство, критичне мислення та міжкультурна комунікація, що є необхідними для професійного розвитку [32].

Успішні програми тьюторства та наставництва у навчанні англійської мови широко застосовуються у багатьох провідних університетах світу. Наприклад, в Оксфордському університеті існує система тьюторських зустрічей, де кожен студент має персонального тьютора, який допомагає йому не тільки з академічними завданнями, але й з особистим та професійним розвитком. У Гарвардському університеті тьюторство інтегрується у мовні курси, де наставники допомагають студентам опанувати професійну англійську мову через індивідуальні консультації та практичні завдання. Ще одним прикладом є програми професійного наставництва у бізнес-школах, де студентам допомагають підготуватися до міжнародних кар'єрних викликів, використовуючи англійську мову у реальних бізнес-сценаріях [65]. Такі практики показують, що тьюторство та наставництво мають значний вплив на академічні та професійні успіхи студентів.

Інноваційні підходи у навчанні англійської мови, такі як використання технологій, гейміфікації, проектного та міждисциплінарного навчання, а також адаптивні системи оцінювання, значно покращують процес мовної підготовки. Вони

забезпечують гнучкість, інтерактивність і персоналізацію, що дозволяє враховувати індивідуальні потреби студентів та адаптувати навчальний процес до сучасних викликів. Технології, такі як автоматизовані системи оцінювання та онлайн-платформи, полегшують доступ до автентичних матеріалів і допомагають розвивати ключові мовні та професійні навички. У поєднанні з критичним мисленням, міжкультурною компетентністю та можливістю роботи в глобальному середовищі, інноваційні підходи створюють більш ефективне та динамічне середовище для навчання.

Перспективи розвитку інноваційного навчання англійською мовою полягають у подальшій інтеграції штучного інтелекту, машинного навчання та віртуальної реальності у освітні процеси. Це дозволить створювати ще більш адаптивні та персоналізовані платформи для навчання, що відповідають професійним потребам студентів у різних сферах. Крім того, глибша інтеграція міждисциплінарних підходів сприятиме розвитку універсальних навичок, які будуть корисними в умовах глобальної економіки. Очікується, що інноваційне навчання продовжить трансформувати освітній процес, роблячи його більш доступним, ефективним та орієнтованим на конкретні практичні результати.

Висновки до 3-го розділу

Вищезазначене дозволяє зробити наступні висновки:

Застосування інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти підкреслюють важливість інтеграції нових методів та технологій у навчальний процес. Сучасні освітні підходи, такі як використання інтерактивних платформ, мультимедійних ресурсів та практичних завдань, орієнтованих на реальні професійні ситуації, дозволяють студентам не тільки краще засвоїти матеріал, але й сформувати комунікативні та критичні навички, необхідні у професійній діяльності. Особлива увага приділяється

адаптації навчальних матеріалів до спеціалізації студентів, що стимулює розвиток галузевої термінології та допомагає зрозуміти складну лексику, яка стане в нагоді у майбутній кар'єрі. Інноваційні методи, такі як методи кейс-стаді, проектні завдання та рольові ігри, дозволяють створювати практичні ситуації, що готують студентів до реальних викликів у їх професійній діяльності. Це, у свою чергу, сприяє розвитку їхньої мотивації та залученості до навчання, а також підвищує якість засвоєння знань.

Досвід використання цифрових технологій та інтерактивних платформ свідчить про значний позитивний вплив на процес навчання, оскільки вони відкривають можливості для персоналізації навчального процесу, полегшення доступу до навчальних матеріалів та забезпечення ефективного зворотного зв'язку. Завдяки інноваційним методам, інтеграція відео занять, онлайн-дискусій, вебінарів та мобільних додатків для вивчення англійської мови, студенти можуть розвивати свої вміння незалежно від місця та часу. Крім того, впровадження таких підходів сприяє посиленню гнучкості навчання, коли студенти можуть обирати темп, час і стиль навчання відповідно до своїх потреб. Це дозволяє їм опанувати матеріал у своєму темпі, зосереджуючись на тих аспектах, які є найбільш важливими для професійного розвитку, та стимулює їх до активнішої взаємодії з викладачами і колегами.

Нарешті, впровадження інноваційних підходів до викладання англійської мови за професійним спрямуванням вимагає від викладачів нових підходів до планування та реалізації навчальних програм. Викладачам потрібно засвоювати нові технології та методики, розробляти сучасні інтегровані навчальні програми та підтримувати тісний зв'язок з галуззю, для якої вони готують своїх студентів. Це передбачає співпрацю з роботодавцями, залучення до розробки навчальних матеріалів та орієнтацію на практичні навички, які будуть актуальними для студентів у майбутній професійній діяльності. Таким чином, шляхом адаптації викладання до вимог сучасного ринку праці, заклади вищої освіти не лише підвищують рівень знань студентів, а й формують в них впевненість у власній професійній компетентності, що є невід'ємною умовою успішної кар'єри.

Головною метою інноваційного навчання є підготовка студента до самостійного та безперервного навчання протягом усього життя, здатності адаптувати свої знання та навички в будь-яких умовах. Інноваційні методи викладання англійської мови за професійним спрямуванням створюють умови для розвитку ініціативності, критичного мислення і самостійності студентів, залучаючи їх до активної взаємодії з викладачем та навчальним матеріалом. Студенти перестають бути пасивними споживачами інформації і стають учасниками освітнього процесу, беручи участь у дискусіях, обміні ідеями та самостійних пошуках рішень. Такий підхід не лише сприяє ефективному засвоєнню матеріалу, а й готує студентів до того, щоб самостійно здобувати та застосовувати знання у різних професійних ситуаціях, що відповідає вимогам сучасного ринку праці.

Викладання англійської мови з використанням інноваційних підходів передбачає інтеграцію інформаційних технологій, інтернет-ресурсів та міжкультурного контексту, що є надзвичайно важливим у сучасному світі. Це дозволяє студентам отримати не тільки мовні, а й соціокультурні знання, які допомагають їм орієнтуватися у міжкультурному середовищі, формувати навички комунікативної поведінки та вирішувати професійні завдання в умовах культурної різноманітності. Створення мотиваційного середовища, яке стимулює розвиток творчості та ініціативності, також є важливим елементом навчання. Викладачі, заохочуючи студентів до обговорення соціокультурних проблем та застосування англійської мови у професійному контексті, створюють умови для комплексного розвитку особистості, що включає як академічну, так і професійну компетенцію, здатність до творчого самовираження та відповідальність за результати своєї діяльності.

Сучасні підходи до викладання англійської мови за професійним спрямуванням фокусуються на активному засвоєнні знань, практичному використанні мови та розвитку соціокультурної компетенції, що є ключовим для успішної комунікації у глобальному середовищі. Акцент зміщується в бік продуктивної комунікативної

діяльності, де студенти активно використовують мову для створення власних продуктів, презентуючи проекти, беручи участь у рольових іграх, інтерв'ю та презентаціях. Це сприяє зміцненню їхньої професійної ідентичності, розвитку впевненості та здатності спілкуватися у специфічному професійному контексті. Сучасні студенти, добре обізнані з інформаційно-комунікаційними технологіями, очікують, що освітнє середовище також надаватиме їм доступ до інтернет-ресурсів та можливості інтегрувати ці знання у свої професійні навички.

ВИСНОВКИ

Щороку росте потреба у володінні іноземною мовою, особливо англійською, яка стає світовою лінгвою. Багато студентів вивчають англійську для ефективної комунікації в сферах бізнесу, торгівлі, освіти та туризму. Використання інноваційних методів у вищій освіті є важливим напрямком для підготовки майбутніх фахівців у різних галузях промисловості та життя загалом. Тому необхідно постійно шукати нові ефективні методи навчання англійської мови, оскільки методика навчання змінюється разом із розвитком суспільства та інформаційних технологій. Використання інноваційних методів навчання у вищих навчальних закладах розширює можливості студентів для творчого самовираження, підвищує їхню мотивацію до навчання та допомагає у формуванні навичок для вирішення професійних завдань.

Основна мета вивчення англійської мови у професійних навчальних закладах полягає у формуванні висококваліфікованих фахівців, які будуть конкурентоздатними в умовах ринкової економіки, а також у вихованні особистості, орієнтованої на спілкування. Сучасні реалії, такі як участь у міжнародних програмах чи навчання за кордоном, вимагають не тільки глибоких знань англійської, але й розвитку особистісних якостей: комунікабельності, відсутності мовного бар'єру, обізнаності у міжнародному етикеті, широкого кругозору та вміння ефективно себе презентувати. До того ж, виконання вступних тестів до вищих навчальних закладів чи участь у конкурсах та олімпіадах часто обмежене жорсткими часовими рамками, що потребує спеціальної підготовки.

Використання сучасних технологій у навчальному процесі, активних та інтерактивних методів, впровадження інноваційних підходів забезпечують ефективне вирішення цих завдань. Високий рівень володіння англійською мовою стає не лише складовою культурної ідентичності, а й важливим чинником для побудови успішної кар'єри. Традиційні методи, включаючи вивчення граматики та лексики, є міцною

основою для лінгвістичної підготовки, але сучасні інновації, як-от інтерактивні додатки, віртуальні ігри та штучний інтелект, значно збагачують освітній процес.

Мультимедійні ресурси, відеолекції та спільні онлайн-проекти стимулюють розвиток комунікаційних навичок через реальні ситуації для практики мовлення. Поєднання класичних і новітніх підходів робить навчання максимально ефективним, надаючи можливість студентам засвоювати матеріал у цікавій та доступній формі, що враховує їхні індивідуальні вподобання. Інноваційні технології стають важливим інструментом підвищення мовних компетенцій студентів, відкриваючи широкий спектр можливостей для персоналізованого навчання та інтерактивної взаємодії.

Водночас необхідно забезпечити збереження міжособистісного спілкування та дотримання культурних норм. Дослідження показують, що впровадження штучного інтелекту та цифрових платформ позитивно впливає на навчальний процес, роблячи його індивідуалізованим. Однак важливо дотримуватися балансу між використанням технологій та роллю викладача, який залишається ключовим у формуванні критичного мислення, креативності та соціальних навичок студентів. Майбутні дослідження можуть зосередитися на вивченні впливу конкретних технологій штучного інтелекту на навчання англійської мови.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Болонський процес в Україні 2005-2020: досягнення, виклики та перспективи. URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2022/03/Bologna_Study_Ukraine2005_2020_NEO_ukr.pdf (Дата звернення: 06.08.2024).
2. Закон України Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу. Закон України від 24 квітня 2024 № 29. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3642-20#Text> (Дата звернення: 11.09.2024).
3. Положення про дистанційне навчання: Наказ МОН України від 08.09.2020 № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18> (дата звернення: 10.05.2024).
4. Проект Закону про застосування англійської мови в Україні. Номер, дата реєстрації: 9432 від 28.06.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1854364> (Дата звернення: 18.07.2024).
5. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#n8> (дата звернення: 23.08.2023).
6. Council of Europe. (2020). The common European Framework of Reference: Companion Volume. Council of Europe Publishing. URL: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4> (Дата звернення: 02.05.2024).
7. Анісімова Ю. Інноваційні методи іноземних мов майбутнім юристам в умовах війни. Scientific Collection «InterConf+». (29(139), 2023. С. 41–50. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2023.004>
8. Аналіз трендів впровадження інноваційних технологій у вищу освіту України - Комар М. В. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6631220> (дата звернення: 16.05.2024).

9. Безлюдна В., Свиридчук О. Практика змішаного навчання при викладанні іноземної мови у ЗВО Великобританії. *International science journal of education & linguistics*. 2023. Т. 2, № 1. С. 86–92. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.202302.01.09> (дата звернення: 12.04.2024).

10. Бондар Г., Нестеренко І. Роль іноземної мови у формуванні професійної мобільності в підготовці майбутніх фахівців у немовних ЗВО. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. № 1. С. 164–170. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2021.228835> (дата звернення: 19.04.2024).

11. Використання штучного інтелекту для підвищення якості викладання іноземних мов у вищому закладі освіти. Хорошайло О. С., Кочергіна С. С. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2023. № 93. С. 123–127. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.93.25>

12. Гайтан О. М. Порівняльний аналіз можливостей використання інструментарію вебінарорієнтованих платформ Zoom, Google Meet та Microsoft Teams в онлайн-навчанні. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. Т. 87. № 1. С. 33 – 67. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v87i1.4441> (дата звернення: 02.02.2023).

13. Н. М. Гаврилюк. Професійна освіта: викладання англійської студентам економічних спеціальностей. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2022. № 1. С. 143-148.

14. Гнатик К.Б., Фодор К.Й. Особливості застосування сучасних підходів у вивченні іноземних мов. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/59.23>

15. Драчук М. І., Федорович З.Я. Цифрова компетентність в освітньому контексті. *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»*, (Bologna, Italy, March 3, 2023). Bologna, Italy, 2023. С. 97-98. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-03.03.2023.28> (дата звернення: 16.04.2024).

16. Дроздова В., Рудніцька К., Росквас І. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу технологій штучного інтелекту на освітні

процеси. Академічні візії. 2023. Вип. 26. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/755> (дата звернення: 05.02.2023).

17. Думашівський Я. Є., Патієвич О. В., Чорній В. Я. Важливість і необхідність розвитку комунікативної культури студентів-економістів для становлення їхньої майбутньої іншомовної компетенції. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: Серія «Філологія» / Острог : Вид-во НаУОА. Вип. 20(88). 2023. С. 53 – 56.

18. Ефективне використання рольової гри при вивченні англійської мови. Методичні особливості. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4041/4290>

19. Слагіна, Н. І., & Федчишин, Н. О. Інноваційні методи викладання англійської мови за професійним спрямуванням студентам-медикам. *Медична освіта*, (2). (2021). С. 100–106.

20. Жила Г. В. Цифрові технології і викладання іноземних мов. Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії : матеріали міжнародної наукової конференції (м. Суми, 22 травня 2020 р.). Суми, 2020. С. 52 – 53.

21. Єні І. С., Парнус К. Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов. *SWorldJournal*. 2023. № 20-02. С. 93 – 99. URL: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-20-02-007> (дата звернення: 12.02.2024).

22. Зайцева Н. В. Інноваційні технології у викладанні іноземних мов. Інновації в професійній діяльності педагога: проблеми, теорія, практика: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17–18 жовтня 2019 р.). Одеса, 2019. С. 30–32. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/8644/1/Zaitseva%20N.V.%20Thesis%20Odessa%202019.pdf> (дата звернення: 02.02.2023).

23. Зубенко В. О. Інноваційні аспекти викладання іноземної мови для майбутніх юристів в умовах змішаного навчання / В. О. Зубенко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 75 (т. 1). С. 94-98.

24. Іваненко Н. В., Герасименко Ю. А., Костенко В. Г.. Інноваційні підходи щодо модернізації філологічної освіти та науки України: відповідь на виклики воєнного часу. Академічні Візії, 18. 2023. Режим доступу: <https://zenodo.org/records/7795088>

25. Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії : збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. С. 159–161.

26. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г.Л. Сфремової. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 444 с.

27. Інтерактивне навчання англійської мови: теорія та практика. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтерактивне_навчання (дата звернення: 14.12.2023).

28. Інтелект-карти та їх використання вчителями - Що таке інтелект-карти. URL: <https://vseosvita.ua/c/pedagogy/post/37694> (дата звернення: 19.12.2023).

29. Комплексний аналіз впливу штучного інтелекту на викладання та вивчення іноземних мов - Козубай І. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. № 1 (63). С. 210–214. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-1-32> (дата звернення: 17.11.2023).

30. Кіт Н., Чепурна М., Яциняк О. Інноваційні методики викладання англійської мови у ЗВО. Вісник науки та освіти, 2023, № 3(9), С. 193-205. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3\(9\)-193-205](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3(9)-193-205) (дата звернення: 14.10.2023).

31. Корняк В.С., Чередник Л.М., Діра Н.О. Змішане навчання в кризових умовах: особливості, ризики. Інноваційна педагогіка, 2022. Т. 2, № 50. С. 192-196.

32. Кудря М.М. Сучасні методики викладання іноземних мов у вищій школі України. Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. 2022. № 2. С. 222–230.

33. Левицька Л., Терлецька Л., Кузьменко Ю. Впровадження інноваційних методик вивчення іноземної мови у вищій школі. Перспективи та інновації науки. 2022. № 12(17). С. 147–160.

34. Л. Ф. Лозинська, Н. П. Курах, І. А. Делчинська. Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови. Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки», Вип. 1, 2022. С. 245 –252. URL: <http://academstudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/view/28/269> (дата звернення: 30.01.2024).

35. О.В Мельник, Н.В Гурина. Виклик часу. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні для немовних спеціальностей. Інноваційна педагогіка, Випуск 75. 2024. С. 168-173.

36. Методичні особливості використання рольової гри при вивченні англійської мови на неспеціальних факультетах ЗВО. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4041/4290> (дата звернення: 12.01.2024).

37. Ніколаєва, С. (Ред.). (2003). Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (переклад з англ.). Ленвіт. URL: http://www.khotiv-nvk.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf (дата звернення: 30.04.2024).

38. Наливайко О., Нуралієва Л., Сиволоцька Л. Вербальні та невербальні методи активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти в процесі вивчення іноземних мов. Наукові записки кафедри педагогіки, 2021. 1(48), С. 40-46. URL: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2021-48-05> (дата звернення: 10.06.2024).

39. Нежива О. Сучасні цифрові інструменти для викладання іноземної мови. Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії : збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. С. 159–161. URL: https://cusu.edu.ua/images/conferences/2022/BOOK_OF_ABSTRACTS_2022.pdf#page=159 (дата звернення: 10.09.2023).

40. Никонорова Л. Інноваційні технології в освіті: метод проєктів у вивченні іноземних мов. Інноватика у вихованні. 2020. № 2 (11). С. 216–222. DOI: [<https://doi.org/10.35619/iiu.v2i11.206>](<https://doi.org/10.35619/iiu.v2i>

41. Олейнікова Г. Особливості викладання іноземної мови у форматі змішаного навчання. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. 2022. № 58. С. 109–119. URL: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/569> (дата звернення: 11.12.2023).

42. Потапенко Л. В. Cross-cultural competence as a component of foreign language learning. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. 2022. Ч. 3. С. 102-105. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-28>.

43. Процик Г. М. Лінгводидактичні основи навчання іноземної мови у закладах вищої освіти України. Перспективи та інновації науки. 2023. № 13(31). С. 312 – 324.

44. Рогульська О., Рудніцька К., Дроздова В. Використання цифрових онлайн інструментів для ефективної реалізації дистанційного навчання. Acta Paedagogica Volynienses. 2022. № 1. С. 161–169. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.2.25>

45. Рудніцька К. В., Дроздова В. В. Організація самостійної роботи студентів засобами MOODLE в процесі навчання іноземної мови. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. № 63 (1). С. 218–229. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v63i1.1941>

46. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів. URL: https://elib.tsatu.edu.ua/dep/feb/ptbd_1/page30.html (дата звернення: 08.07.2024).

47. О. В. Склярєнко, С. М. Ягодзінський, О. Ю. Ніколаєвський, А. В. Невзоров. Цифрові інтерактивні технології навчання як невід’ємна складова сучасного освітнього процесу. Інноваційна педагогіка. 2024. № 68, т. 2. С. 250-256.

48. Сучасні цифрові інструменти для викладання іноземної мови - Нежива О. Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. С. 159–161. URL: https://cusu.edu.ua/images/conferences/2022/BOOK_OF_ABSTRACTS_2022.pdf#page=159 (дата звернення: 17.09.2024).

49. Тарасюк А. М. Психолого-педагогічні особливості дистанційного навчання іноземної мови у ВНЗ. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 40. С. 247–251.
50. Танана С. Інноваційні підходи до викладання іноземних мов в умовах удосконалення вищої освіти. URL: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/5255/%E2%84%9626.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 06.03.2024).
51. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі. 2019, с. 76–78.
52. Хорошайло О. С., Кочергіна С. С. Використання штучного інтелекту для підвищення якості викладання іноземних мов у вищому закладі освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2023. № 93. С. 123–127. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.93.25>
53. Цвях Л. В., Яковенко Н. В., Дьомкін О. Л., Карасьова Л. А. Використання електронної платформи Moodle у процесі навчання іноземної мови здобувачів вищої освіти. Молодий вчений. Серія: Педагогічні науки. 2020. № 6 (82). С. 135-139.
54. Чонг К. С. 10 інновацій, які змінили викладання англійської мови: матеріали сайту British Council. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-525-5953-desyat-innovaciy-yaki-zminili-vikladannya-angliyskoi-movi-chastina-3> (дата звернення: 11.09.2024).
55. Чернищук Ю.І. Використання ігрових технологій при вивченні іноземних мов як інструмент компетентнісно-орієнтовного навчання у ВНЗ. Інноваційна педагогіка. 2022. №44 (2). С. 47-50.
56. Що таке інтелект-карти та як їх ефективно використовувати вчителю. URL: <https://vseosvita.ua/c/pedagogy/post/37694>
57. Шалівська Ю. Дефініція і сутнісне наповнення поняття «формування комунікативної культури майбутнього фахівця» у різних галузях і спеціальностях. Інноватика у вихованні. 2023. Випуск 17. С. 322–333.
58. Юніна О. Є. Сучасні принципи навчання іноземних мов у закладах вищої освіти США. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

: Матеріали Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. м. Переяслав, 2022. Вип. 79. С. 196 –198.

59. Явдошук А. А. Методика викладання англійської мови для юристів за спеціалізацією "Міжнародне право" / А. А. Явдошук // Соціально-гуманітарний вісник. - 2019. - Вип. 29-30. - С. 42-43.

60. Banyoi, V., Kharkivska, O., Shkurko, H., & Yatskiv, M. Tools for Implementing Distance Learning during the War: Experience of Uzhhorod National University, Ukraine. Arab World English Journal. Special Issue on Communication and Language in Virtual Spaces. 2023. С. 75-87. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4348364> (дата звернення: 15.08.2024).

61. Chat gpt як інноваційний метод навчання іноземної мови. С. 157-158. URL: <https://archive.mend.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/605/615> (дата звернення: 19.09.2024).

62. Developing ESP Study Materials for Students at a Non-philological Faculty. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/282599394_Developing_ESP_Study_Materials_for_Students_at_a_Non-philological_Faculty (дата звернення: 26.08.2024).

63. Dita Venica. Teacher-student Verbal and Non-Verbal Interaction in EFL Learning. Muhammadiyah University: North Sumatra, Medan. 2019. 83 p.

64. Hamadeh, W., Bahous, R., Diab, R., & Nabhani, M. Using social media to enhance second language learning. Computer-Assisted Language Learning Electronic Journal, 21(2), 2020, 132-149.

65. Interactive Techniques. University of South Florida. 2020. URL: <https://www.usf.edu/atle/teaching/interactive-techniques.aspx> (дата звернення: 28.09.2024).

66. Kapinus O. L. Bailo I. Ya. Implementation Of Interactive Forms of Learning in Teaching Foreign Languages To Law Students. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних

викликів XXI століття: матер. Міжнар. наук. – практ. конф. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», Т. 1. 2022. С. 780–783.

67. Legal English through the Prism of the Law of Ukraine: training manual. S. A. Volhina, K. A. Yuzefovych, I. S. Zaiarna, O. Yu. Zhyhadlo ; I. S. Zaiarna, T. A. Trubchaninova (Eds.). Odesa: Publishing house “Helvetica”, 2021. 394 p.

68. Mudryk, A., Kykhtuik, O. (2020). Professional Competence of a Lawyer. *Psychological Prospects Journal*, 35, P. 83 – 100. DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2020-35-83-100>

69. Maiier N. V., Yukhymenko V. O. Mobile Technologies in the Development of Professionally Oriented English Speech Interaction Competence in Information Systems and Technology Military Students. *Information Technologies and Learning Tools*. 2022. Issue 88(2). P. 115-125, Doi: 10.33407/itlt.v88i2.4830

70. Muftah, M. Impact of social media on learning English language during the COVID-19 pandemic. 2022. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/PRR-10-2021-0060/full/pdf> (дата звернення: 05.10.2024).

71. Saliu B., Hajrulla H. Best Practices in the English for Specific Purpose Classes at the Language Center. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042816313349> (дата звернення: 20.09.2024).

72. Starostina O., Horytska O. Peculiarities of teaching a foreign language to lawyers' students. *Linguistics and Culture Review*. Issue 5 (S4). 2021. P. 881–890. DOI: <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS4.1771>

73. Unin N. Brainstorming as a Way to Approach Student-centered Learning in the ESL Classroom. *Social and Behavioral Sciences*. URL: https://www.researchgate.net/publication/305394171_Brainstorming_as_a_Way_to_Approach_Studentcentered_Learning_in_the_ESL_Classroom (дата звернення: 29.09.2024).

74. Zinchenko, O. V, Sherudylo, A. V., Zhuravel, A. V., Mozul, I.V, & Ihnatenko, O. V. (2022). Psychological conditions for the effectiveness of distance education. *Apuntes Universitarios*, 12 (2), 198-214. <https://doi.org/au.v11i4.766>

ДОДАТКИ

Групи цифрових інструментів для викладання іноземних мов

Інструмент	Характеристика
<i>1. Додатки для створення тестів</i>	
Quizizz	Платформа, призначена для створення англомовних вікторин на різноманітні теми. Викладач генерує вікторину на власному комп'ютері, і здобувачі освіти можуть приєднатися до неї як в аудиторії, так і віддалено, використовуючи свої смартфони.
Flipgrid	Цей додаток використовується для оцінювання здобувачів освіти через відеоролики, в яких їх просять створити короткі резюме за форматом 3-

	2-1 – 3 факти, які вони пам'ятають, 2 питання, які вони мають, і одна річ, яка їм здалася цікавою.
EdPuzzle	Цей сервіс дозволяє створювати відеофрагменти з текстовими коментарями, питаннями або завданнями. На основі одного відео можна створити інтерактивну вікторину з відкритими питаннями або кількома варіантами відповідей.
Google Форми	Це вебсайт, який використовується для створення тестів, кросвордів, опитувань і діалогових тренажерів.
<i>2. Програми для створення інфографіки і презентацій</i>	
Creately, Canva	Цей інструмент дозволяє створювати інфографіку та яскраві діаграми, спрощуючи сприйняття великої кількості інформації здобувачами освіти. Окрім того, ця програма може бути використана для розробки презентацій.
Piktochart	Цей інструмент сприяє створенню стильної інфографіки за допомогою декількох готових шаблонів.

PearDeck	Інструмент використовується для створення інтерактивних презентацій, де слайди включають в себе зображення, текст і відеоконтент. Цей інструмент дозволяє викладачу взаємодіяти з аудиторією під час активного заняття, створюючи завдання під час демонстрації презентації. Учасники можуть приєднатися до презентації через свої облікові записи Google.
<i>3. Онлайн-інструменти для створення ігрових вправ</i>	
Kahoot	Це освітня платформа, яка включає ігрові елементи та складається з серії питань із кількома варіантами відповідей. Кількість та формат питань залежать від автора, а в ігри можна включати відео, зображення та діаграми.
ScatterShee	Це інтерактивна онлайн-діяльність, що нагадує аркуш, де слова з певної теми розкидані хаотично. Викладач описує слова англійською, і слухачі намагаються їх відгадати. Пізніше здобувачам пропонується самостійно описувати і вгадувати слова, що сприяє розвитку комунікативних навичок.
LearningApps	Сервіс, який допомагає створювати навчальні ігри та вправи, а також використовувати готові шаблони для створення власних.
Wordwall	Платформа, де викладач може створювати інтерактивні завдання на різні теми.